

שיהיו מעורבין כשופרת הנוד. ב עריבת שהיא מלאה כלים והשיקה למקוה — צריכה כשופרת הנוד, ומעיין כל שהוא. ר' יהודה אומר משום ג ב"ש בכלי גדול ד' טפחים ובקטן ברובן. קומקום שהוא מלא כלים, והשיקן במקוה, אע"פ שפיו צר כל שהוא — כלים שבתוכו טהורין. ג הטחו על צדו — עד שיהא בפיו כשופרת הנוד: ב מעיין היוצא מן התנור, והטביל בו צנן ודלעת. ו או שהיו המים צפין על גבן במלואן — הרי אלו טהורין. ד שתי אצבעות שאמרו בבינוניות של כל אדם, ולא אמר בעבטן ג כזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ ספק יש בהן כשיעור ספק אין: בו — ספיקו טמא, שכל דבר שעיקרו מן התורה ושיעורו מדברי סופרים ספיקו טמא: ד מטהרין את המקואות

הגזרת הגר"א

ג ב"ה. ד והטבילן. ס אם היו המים כז' ו מארבע בטפח. ז בהן כשיעור ספיקו טמא שכל כז'.

באורים

על גבן במלואן. כן הניח וניקח הגר"א וניקחה זו הני במהניחין (פ"ו משנה ו') וכלשון זה העתיקה גם הכ"ס. אם היו המים לפין על גבי התנור במלואם של הגון והדלעת, כלומר כרום הגון והדלעת היו מים לפין על גבו התנור: הרי אלו טהורין. אע"פ שנגעו בתנור הטמא, דמי מעין המחוזרים לא מכשרי האוכלין לקבל טומאה עד שיתלשו. דהא דמכשרי בשרק קמא דפסחים (דף ע"ז) היינו שמתכונסו בזה על האוכל ואחר כך נתלשו כשקילק האוכל מן המים. אבל הכא הכי המים לפין על גב התנור כמלואו של גון ועל דלעת, ומלא שאלילו אם קלקן והוגברו משהו מן המים והוכשרו, אבל אז אינם נוגעים בכך בתנור (הכ"ס במסכתין פ"ו משנה ו') בפירוש תוספתא דהכא): שתי אצבעות שאמר. קאי על קא דהני במהניחין (פ"ו משנה ז'). עירוב מקואות כשופרת הנוד כעוביה וכחללה כשהי אצבעות חוזרות למקומן שיעור הנקב כשופרת הנוד כרוחב שתי אצבעות בינוניות: של כל אדם. שתי אצבעות בינוניות של כל אדם וחזרות בו: ד ולא אמר בעב"ט. אולי היה כהוב ב"ב"ט' וזה ראשי חיובה ב"ב"ב"ט' בטפח' וכהנהה הגר"א וכנדרקת הכ"ס: במהניחין (פ"ו משנה ז') כלומר ולא אמרו שתי אצבעות שהן ארבע בטפח היינו בשתי אגודלים אלא באצבעות שהן חמש בטפח. וכדאיחא כמנחות (דף מ"א ע"ב). דטפח ארבע באגודל שיה' בקטנה חמש בחלתא', והלחה אצבעות שנין אגודל וקטנה, כל אחת מהם חמש מהן בטפח. והיינו דנעיין הכא כשופרת הנוד שתי אצבעות שהן קטנות לאגודל: ג ושיעורו מדברי סופרים. היינו הלכה למשה מקיני שמקובלת ומסורה מפי סופרים כמו אנשי נקבת הגדולה שנקראים במשנה 'סופרים' וכהי' ומסורה לאנשי נקבת הגדולה: ס ספיקו טמא. ספק יש בו שיעור. כזית טמא. והוא הדיון ספק יש בו כשופרת הנוד ספק אין כשופרת הנוד פקולה מפני שהוא מן החובה (ועיין במהניחין פ"ו משנה ז'): ד מטהרין את המקואות העליון מן התחתון. וכל שכן התחתון. מן העליון. העליון חסר שיעור או שאוב והתחתון

המחורין: ובלבד שיהיו מעורבין כשופרת הנוד. אמנם במהניחין (ראש פרק ו') הני מחוי המערה (מורין שבהן המקוה) מטביל בהם כמה שהם אע"פ שאין נקובים כשופרת הנוד: עריבת שהיא מלאה כלים והשיקה למקוה. עריבת שהיא מלאה כלים עמאים שיש להטבילן, ועריבת טמאה היא טהורה ואינה לריכה טבילה, אם השיק העריבת למקוה כדי להטביל הכלים שבתוכה: צריכה כשופרת הנוד. שמי המקוה יהיו מחוזרים אל המים שבתוכה אל הוך העריבת כשופרת הנוד: ומעיין כל שהוא. אם נתן העריבת עם הכלים שבתוכה כגור שמי מעין נוגעים שם, אז די אם כל שהוא ממי המעין עוזרים על שפת העריבת, ומחבר אל המים שבתוך העריבת לשאר מי המעין שבתוך: בכלי גדול ד' טפחים ובקטן ברובן. כלי גדול שהוא צר השעה טפחים או יותר שמיטעו הוא ד' טפחים קני נקיבה ד' טפחים וכלי קטן רכוב אע"פ שאין צדו הנקוב ד' טפחים. ומהניחין (פ"ו משנה ה') הני זה כשם רבו יהודה: קומקום. כלי שפיו צר: שהוא מלא כלים. גון ממטים ולגורו: כלים שבתוכו טהורין. והטבילו נטעו גם הכלים שבתוכו, ומיורי שהקומקום טמא והוא רך טבילה. ומחוך שעתה טבילה להקומקום עתה טבילה גם לכלים שבתוכו מינו דקלקא טבילה לגופו של קומקום ליטער תוכו על ידן מים הנכנסים דרך פיו קלקא נמי טבילה לכלים שבתוכו: הטהו על צדו. הכלי שהוא רך טבילה והכלים שבתוכו, נהנו כשהוא מוטב על צדו היינו שפיו לא למעלה אך מן הצד: עד שיהא בפיו כשופרת הנוד. ופירשה הכ"ס כמסכתין (פרק ו' משנה ה') דפיו למעלה והמים לפים על גביו הוה חזר בכל שהוא, אבל כשמניחו על גביו, אין מתחבר למעלה. אלא מן הצד, לכך נשי כשופרת הנוד: ב מעין היוצא מן התנור והתנור הוא טמא: והטביל בו צנן ודלעת. והטביל בו צנן ודלעת כדי לנקות שאין טבילה טעומאה באוכלים. ונקט אוכלים שהם מקבלים טומאה מאויר כלי חרס, דאילו כלים לא מקבלים טומאה מאויר כלי חרס: אם היו המים צפין

מצפה שמואל ב עריבת שהיא מלאה. ע"י ר"ש פ"ו מ"ב: ג הטחו על צדו. מ"ו פ"ב ס"ז: ד כ"י אצבעות. ע"י ר"ש פ"ו מ"ז ע"ב כ"כ:ב

תוספתא - גבון התקרא
בר"כ"ל ל התקרא אגרוסקי צ"ב

טהרה. הלכות מקואות פ"ח פ"ט

5

ו כמה הוא שיעור הנקב וכו'. אם שיעור מקואות כשפופרת הגאד כעצמו וכתלה כשתי הצבעות תחזרו למקומו ואותה כפ"ק דיבמות (דף ט"ו) ובהניגה פ"ג ופי' חוזרה למקומו שהן מתהפכות בריח בהלל הנקב : ומ"ש ולינס בגודל אלל שתי הצבעות רלשעות וכו'. בחוספתא שתי הצבעות שחזרו כבינוניות של כל אדם ולא מארבע כעפה : כל שיעמוד כשפופרת הגאד וכו'. בפרק שני דמקואות ודלל כרשב"ג : ספק שיש נקב וכו' : שם :

אלל ר"מ וכני יהודה אלל הכמים עממיהו משום דלון מים המחלים מערבים את המקואות :

ב טימ רך שהפרה שמה ופחה ממנו וכו'. בפ"ב דזבחים (דף כ"ב) : יא כל שהחילת ברייתו מן המים וכו'. בפ"ב דזבחים והמריץ בגמרא חפ"י בעיניה נמי ופירש"י חפ"י אס כל המקוא נעשה מהם : ומ"ש ומטבילין בעינו של דג. ג"ו ססופירש"י דג גדול שטימוק שזמן עינו בחורו :

יב מקוא שיש בו מ' סאה מקואות וכו'. בפ"ב דמקואות וכת"ק ובפ"ב דמקואות (דף י"ג) אמרו שלל נחלקו אלל במעלות דרבנן אלל לעלות משומאה גמורה לסהרה ד"ה טמא : המטביל בו החילה סגום עבה וכו'. שם וח"מ מאחר שספק רבינו בסמוך כת"ק דשני סמא חע"ע שרגליו של רלשון. ונוגעות במים הירך. ספק. בהטביל. בו סגום עבה והגביו אס היה מקלח הסגום נוגע במים הטובל בהרונה פהוד שהרי כולם מעורבים ומאי סמא מרגליו של רלשון נוגעות במים תירן הרבי"ג בחטובה שהסגום עבה הוא בולע את המים ואינו כמו האדם שהין המים בלועים בעלם חלקיו אלל בעמה נופו וכיון שפופח על גופו אינו חיבור הרי נחכרו המים אלל הסגום העבה הוא בלוע הרבה מן המים ולזה נפקתו הוא במים הרי הוא כחילו כל המים הבלועים בבגד נקתו של מעלה נוגעים במים שנקתו. שבתוך המים והרי כל המים מעורבים למקוה עכ"ל. וק"ל על תירון זה דמה לי שהיו בלועים בעלם חלקיו ומה לי שהיא טופח על גופו ומה טעם הוא לומר שבעביל שהסגום בלוע מים הרבה יהיה חיבור ומ"ש וכיון שפופח שעל גופו אינו חיבור קשה שזה מערבה על הדרוס לכן כ"ל שהטעם משום דכשהגביו קלח הסגום אינו כ"כ קפפרס כמו שהוא האדם וע"ל שהטעם מפני שהין על האדם אלל טופח ואפשר שנקלח מקומו נגוד ונמלח שהיו חיבור :

המטביל בו את המטה וכו'. בספ"י דמקואות : המטביל בו יורה וכו'. חוספתא פ"ו דמקואות : י"ג מקוה שמימיו מרודדין וכו'. מבנה כפ"ו דמקואות :

פ"ח א שש מעלות נמקואות וכו'. בר"ש מקואות מי נבחים מי בורוח שיחון ומערות ומי תמיות שספקו ומקואות שאין בהם מ' סאה ומסיים בה כשרים להלל ולטול מהם לידים :

ומ"ש שם שאובים כתב הראב"ד הואיל ואינם מתמטין אלל לרנן א"כ כבר כתבתי עליהן וכו'. ונס אני כתבתי שם טעם לדברי רבינו : ומ"ש והוא שטובל מהם בכלי כמו שביארנו כתב הראב"ד והוא שיטול מהם בכלי א"כ חגס. בהגוס וכו'. כבר כתבתי במו"ק ח"ה סימן קנ"ט שדעה רש"י כדעת רבינו שאין טבולה ידים מועילה אפילו לחולין אלל במים שרפו להטביל בהם כל גופו והלכך. מים. מתכוסים בקרקע חע"פ באינם שאובים :

אחד מהן. ואם נסדק לערב אין מצטרפין עד שיהיה במקום אחד כשפופרת הנוד. נפרץ הכותל מלמעלה אם נתערבו המים למעלה מן הכותל כקליפת השום על רוחב שפופרת הנוד מצטרפין : וכן כשהוא שיעור הנקב שהוא כשפופרת הנוד ברוחב שתי אצבעות בינוניות של כל אדם והזורות בו. ואינן בגודל אלא שתי אצבעות ראשונות מן הד' שבפס היד. כל שיעמוד כשפופרת הנוד ממעט ואפילו בדברים שהן מברייתו של מים. ספק יש בנקב כשפופרת הנוד ספק אין בו. אין מצטרפין מפני שיעקר הטבילה מן התורה וכל שיעקרו מן התורה אף ע"פ ששיעורו הלכה ספק שיעורו להחמיר : וכן מטהרין את המקואות העליון מן התחתון והרחוק מן הקרוב. כיצד מביאין סילון של חרס או של אבר וכיוצא בהן שאין הסילונות *פוסלין את המקוה ומניח את ידיו תחתיו עד שיתמלא מים ומושכו ומשיקו עד שיתערב המים שבסילון עם מי המקוה כאחד אפילו כשערה דיו והרי שני המקואות שהסילון ביניהן כמקוה אחד : וכן נומות שבנחל התחרונה והעליונה של כ' סאה והאמצעית של מ' ושמה של גשמים עובר בתוך הנחל אע"פ שהוא נכנס לתוכן ויוצא מתוכן אין זה עירוב. ואין מטבילין אלא באמצעית שאין המים הנחלין מערבין אא"כ עמדו : וטימ רך שהפרה שוחה ושוחה ממנו ה"ז נמדד עם המקוה. היה עבה עד שאין הפרה שוחה ושוחה אינו נמדד עמו : י מקוה שיש בו מ' סאה מים וטימ מטבילין במים ובמים. באי זה טימ מטבילין במים הרך שהמים צפין על גביו. היו המים מצד אחד והמים הרך מצד אחר מטבילין במים ולא במים : יא כל שתחילת ברייתו מן המים כנון יבחושין אדומין מטבילין בו. ומטבילין בעינו של דג : יב מקוה שיש בו מ' סאה מכוונות וירדו שנים ומבלו זה אחר זה אף ע"פ שרגליו של ראשון נוגעות במים הראשון מהור והשני במומאתו שהרי חסרו המים ממ' סאה. המטביל בו תחילה סגום עבה וכיוצא בו והנביחו אס היה מקצת הסגום נוגעת במים הרי הטובל באחרונה מהור שהרי המים כולן מעורבין. המטביל בו את המטה וכיוצא בה

אע"פ שדחק רגלי המטה במים עבה שבקרקע המקוה עד שצפו המים עליה למעלה הרי זו מהורה שהרי לא נטבעו במים עד שמבלו במים תחלה. המטביל בו יורה גדולה הרי זו טמאה כשהיתה כפני שהמים ניתזין ויוצאין חוץ למקוה ונמצא חסר ממ'. כיצד יעשה מורידה דרך פיה והופכה במקוה. ומטבילה ומעלה אותה דרך שוליה כדי שלא יהיו המים שבתוכה שאובים ויחזרו למקוה ויפסלוהו : יג מקוה שמימיו מרודדין כובש אפילו חבילי קש והבילי קנים בתוך המים וכן הצדדין עד שיערבו המים למעלה ויורד וטובל לתוכן :

פרק תשיעי

ז במהרין את המקואות וכו'. ג"ו שם ופי' רבינו שמשון העליון כנון שני מקואות שטיפעו של הר העליון אין בו מ' סאה והתחתון יש בו מ' סאה או יותר מביא סילון ונותן רחבו אחד בעליון ורחבו אחד בתחתון ולריך להעמיק רלשו העליון בתוך המקוה החסר עד שיירדו למטה שיהו מושקים למטה למקוה הכלל כמות העטרה ליהבנ כמקוה אחד וטובל חפ"י בעליון ופעמים שמתעלה מניעים המים עד שפח הסילון וברלשו של מטה מועטים כמות העטרה ולכן נקט מניה ידיו תחתיו שלל ילאו מים לחון ככתפתאל עד שעה שהשיק ולכן נקט הכתוב מן הקרוב ולא חיישינן סמא בא אדם והפסיק הסקתו דלל עלהה לו עטילה וקפוח הירך מהחברים ע"י כמות העטרה ונכי כותל קחתי כשפופרת הגאד או כקליפת השום ונראה לפרש דלל חייבי הכא בחסר אלל בשלל אלל שפוח שאוב ומשיקו לכשר להכשירו וסגי בחוט השערה דהיה לו כשחובה דרבנן וסמא מטעם זה לא חיישינן בסילון חפ"י יהא קפפרס עכ"ל : כתב הראב"ד שאין הסילונות פוסלים את המקוה ח"ל בחוספתא וסא היה הסילון כסוף כל שהוא פוסלו וכו'. והאי לומר דהא דחק בפ"ד דמקואות סילון שהוא לר מכלל ומכאן ורחב מן החמטע אינו פוסל מפני שלל כעשה לקבלה היא חיובתה דהראב"ד אלל ע"כ לומר דהאי חוספתא מייירי כעשלו כסוף על דעה קבלה :

ח שלש גומות שנגחל וכו'. חוספתא פ"ו דמקואות שלש גומות שנגחל העליונה ותחתונה של כ' סאה והאמצעית כל מ' סאה וכו' רבי יהודה לומר רבי מאיר היה לומר מטבילין בין בתחתונה בין בעליונה ואני לומר בתחתונה ולה בעליונה והכ"א בין כך ובין כך אלל מטבילין אלל בחמטע שיש בה מ' סאה ופסק כהכמים ונראה מדברי רבינו שאינו מפרט מתקופתם בגוד לחים וגוד חסיק כדמטע בפרק חין דורשין אלל באס המים הנחלים מערבין המקואות ולריך טעם למה שיהא ממזיל דמטע נגמרה דמפרט פלוגתיהו ו"ל דהיא היא דמאיזה טעם אין המים הנחלין מערבין את המקואות משום לדים ליה לא גוד חסיק ולא גוד לחים. וכתיב הרבי"ג כהטובה ח"ל והא דמטע בפרק חין דורשין דגוד לחים לא פליגי ללכ"ע אמרינן היינו רבין ר' ור"י אלל רבנן דפליגי עלייהו בחוספתא ס"ל דלון קפפרס לעולם חיבור חפ"י ע"י גוד לחים עכ"ל. ולי נראה דרבינו מפרט שלל אמרו בפרק חין דורשין דפליגי בגוד חסיק אלל

אע"פ שדחק רגלי המטה במים עבה שבקרקע המקוה עד שצפו המים עליה למעלה הרי זו מהורה שהרי לא נטבעו במים עד שמבלו במים תחלה. המטביל בו יורה גדולה הרי זו טמאה כשהיתה כפני שהמים ניתזין ויוצאין חוץ למקוה ונמצא חסר ממ'. כיצד יעשה מורידה דרך פיה והופכה במקוה. ומטבילה ומעלה אותה דרך שוליה כדי שלא יהיו המים שבתוכה שאובים ויחזרו למקוה ויפסלוהו : יג מקוה שמימיו מרודדין כובש אפילו חבילי קש והבילי קנים בתוך המים וכן הצדדין עד שיערבו המים למעלה ויורד וטובל לתוכן :

6

גו הבא לערב מקוה פסול או חסר עם מקוה כשר להכשירו [צפ"ג] לחולין (לא). גל שנחלש וכו' מ' סאה ונפל על האדם ועל וכו'. צפ"ו דמקואות (מ"י) חנן עירוב מקואות כשפופרת הנאל וכו' ופירש הרא"ש צקוף מיוקת כדברי רבינו ואיכא לתמוה להכשיר מקוה שאוב ממקוה שלם אף על פי שאין משיקו אלא כשערה כשר כדתנן פ"ו (מ"ח) מטהרין אם המקואות העליון מן התחתון והרמוק מן הקרוב כיצד מציא סילון וכו' ומשיקו אפי' כשערה ודיו והרא"ש (ס"י יג) הציא ראייה ממשנה זו להכשיר אם הסילון של מתכת מציא את המים ממעין או ממקוה אחר למקוה זה אף על גב דהוייתן על ידי טומאה כשר וכדכתב רבינו לעיל בסמוך סעיף נ"ג ומשמע דאין

ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב שיכול לסתמו בדבר המקבל טומאה דודאי הבאת המים למקוה צריך שיהא על ידי טהרה אבל מניעת המים שלא יצאו ממנו אין צריך שיהא על ידי טהרה לפיכך נקב העשוי להוציא בו המים מהמקוה [יט] יכולים לסותמו במטלגיות שיש בהם שלש על שלש: דגב הבא לערב מקוה פסול או חסר עם מקוה כשר להכשירו או ששניהם חסרין ובה

לו שעור אלא אפילו השקה כשערה דיו אפילו על ידי סילון כל שכן השקה בלא סילון ואם כן למה הנריך כאן נקב כשפופרת הנאל: ונראה דקצירתא ליה להרא"ש אף על גב דמדינא ודאי סגי בכשערה אפילו הכי יש להחמיר גיריה עירוב שאוב עם כשר אטו עירוב חסר עם שלם או עירוב שני חסרים וכמו שכתב בתשובה (כלל לא ס"י ה) גבי דין טבילה בגיגית וכן דרין כלי שניקב בטליו כל שהוא שיהא פוסל למקוה ואף על גב דלגס חזר צו הרא"ש בצסקיו (ס"י ה) דקגי צניקב המקוה מים על כל גדותיו עד שיצא דרך מוצאיו כאשר בחלה נמצא שנעטרו המים לנצח ואח"כ כשערה וכו' ולא יטרוו שהרי פסק מהם שם מעין כשנחסר המקוה כדפרישית ועוד נראה לחלק ולומר דהא דכתב צורה דעה דיש פוסלין בנסדק וכו' וכן במרדכי (ס"י טשמה) דכתב דאפילו יש במקוה אלף סאין דיש לזוהר שלא יעלו המים על שפת המקוה משום דהוה ליה זוחלן וכו' דהיינו דוקא צמי מקוה דאין מעין אצל צמי מעין יש לומר דמודו כולי עלמא דכשר דאי לא תימא הכי תקשה ליה ממה ששנינו (פ"ו מ"ג) שלשה מקואות צוה כ"י סאה וכו' וירדו שלשה וטבלו בהם ומעטרו המקואות טהורים והטובלים טהורים הרי צדיק שאף על פי שיצאו על שפת המקוה אפילו הכי הטובלים טהורים ואי אמרת בשלמא דקצירתא ליה דמודו דצמי מעין אף על פי שנפסק המקוה לעולם דין מעין יש לו ומטהר אפילו צוחלן נוכל לומר דאיירי במקוה הנא מן המעין ונפסק אלא אי אמרת דככל ענין פסלי תקשה ליה מהייל משנה דמשמע צדיק דאף על פי שעלו המים על שפת המקוה אפילו הכי טהורים הטובלים ע"כ: וכו"ש רבינו צ"ב נקב העשוי להוציא בו המים מהמקוה יכולים לסתמו במטלגיות שיש בהם ג' על ג'. כן כתב הרא"ש בתשובה (כלל לא ס"י ה) מהייל דמדרגות של גשמים שכתבתי בסמוך שגורר אפילו צללים טמאים מדקמני וכלים שגורר בהם לא הוטבלו לדוקא הוייתן דהיינו שמוחיל המים למקוה צעין על ידי טהרה דומיא דהך מתניתין דפרה (פ"ו מ"ד) דקתני כדי שיעצרו המים לתוך הכזית אבל מניעת המים שלא יצאו מן המקוה יכול לעשות אפילו דביר טמא עכ"ל:

גא בתוב בשער המים שצקוף חורת הציט (ש"ט) ח"ל נפרץ המקוה ומימיו יוצאים ונעשו זוחלין פסול ואין טובלין צו לפי שנעשו כל המים זוחלין ויראה לי שאף על פי שניקב המקוה ומימיו נוטפין מעט מעט או נזלעין צקרקע מעט מעט כשר לפי שאין זוחלן ניקרת ואם אי אמה אומר כן אין לך מקוה מים כשר שהקרקע מתחלחל ויובע מעט מעט עכ"ל [קפ]:

גב הבא לערב מקוה פסול או חסר עם מקוה כשר להכשירו או ששניהם חסרים ובה לערבם להכשירם צריך שיהא נקב שביניהם רחב ב' אצבעות בינוניות וכו'. משנה צפ"ו דמקואות (מ"י) עירוב מקואות כשפופרת הנאל צעביה וצחללה קפאן כשתי אצבעות חורות למקומן. וכתב הרא"ש צקוף גדה (ס"י טו) פירוש עירוב מקואות שאוב צלד מקוה כשר או חסר צלד שלם או שנים חסרים להכשירם צריך שיהא הנקב רחב כשפופרת הנאל אבל בשער המים שצקוף חורת הציט (סוף ש"ט) כתוב דהא דצעין כשפופרת הנאל היינו דוקא להכשיר מקוה חסר מן השלם אבל להכשיר מקוה שאוב ממקוה שלם שאינו שאוב אף על פי שאינו משיקן אלא כשערה כשר לפי שאוב אינו פסול אלא מדבריהם הם הקילו צו צנך שאף על פי שמו ההשקה אינם רואים פני האמר ואף על פי שאין משיקו אלא כשערה (כו*). ותימא בחוספתא (פ"ה ה"ט) צ' אצבעות שאמרו צבינוניות של כל אדם ולא מד' צטפה וכבר כתבתי לעיל (קו) ד"ה זמ"ש ונזדקין (פ"י) [דעת] ר"ש והרא"ש והרמב"ם ז"ל צוה. וצקוף הסימן (ק"י) ד"ה ומ"ש ואם גבי אס נפרץ הכותל למעלה זה לזה אכתוב אי צעין שיעור המים העוצרים דרך הנקב כשיעור רוחב הנקב או לא: ל' תגן צפ"ו דמקואות (מ"י) ספק שהיא כשפופרת הנאל ספק

דרכי משה

(כו*) וכתב לעיל גבי דיני מים שאובים (כ"י קג. ד"ה עוד חנן) דמדברי הרמב"ם משמע כדעת הרא"ש אבל דעת הר"ש במסכת מקואות (פ"ו מ"ח) כדעת חורת הבית. עוד כתב לעיל (שם) בשם ר' שמשון אם רצה לחבר המקואות לא יחברם ע"י סילון. מיתור של אילן אם המקואות זה למעלה מזה דחיישינן שמא יכפור ואם נכפף פסול משום בית קיבול אלא ע"י סילון של עץ ושל עצים ושל זכוכית ואם נכפף פסול ואם המקואות זה בצד זה בכל ענין שרי ולא חיישינן שמא יכפור וצריך לדקדק מאי שנא עור כאן לשוננו:

דרישה

[יט] יכולים לסתמו במטלגיות שיש בהם ג' על ג'. וכל שכן הבא לנקות המקוה שיכול לסתום הנקבים במטלגיות בגדים שלא יהא נובע

שאינה כשפופרת הגדל פסולה מפני שהיא מן המורה כלומר שעיקר טבילה היא מן המורה קפ"ב. ותנן חו כל שיעמוד כשפופרת הגדל ממעטה רבי שמעון בן גמליאל אומר כל שהוא מזריית המים טהור וכתב הרמב"ם (בפירוט המשנה) דאין וכן פסק בפרק ח' מהלכות מקואות (ה"ו) ואף על גב דלמרינן בפרק ז' דזבחים (כ"ג) דכל שתחלת זרייתו מן המים מטבילין בו ופסקה הוא ז"ל בפרק הגזר (ה"א) משמע דסבירא ליה דלתנא קמא דרבי שמעון בן גמליאל אף על פי שכל שתחלת זרייתו מן המים מטבילין בו מכל

מקום ממעט צנקב כשפופרת ופסק כמותו וכן נראה שפוסק הרא"ש (סי' טו) דממעט שלא היצא אלף דברי תנא קמא בלנד קפ"ב: **כתב** המרדכי בשעשועות (סי' תשמו ג ע"ג) נראה לראבי"ה (סי' תתקפ"ח) דלא יש נקבים הרבה דקים מנטרפים לשפופרת הגדל דמתן (צפ"ו) [צפ"ו] דמקואות (מ"ה) הטידה והתיבה שנים אין מטבילין בהם אלף אם כן נקובים כשפופרת הגדל וכו' עד אם היה שק או קופה מטבילין כמו שהן מפני שהמים מעורבים בהם והוא דאמר רבא פרק חומר בקדוש (מגילה כ"ג) מקוה שחלקו כסל וצנרגותי הטובל שם לא עלתה לו טבילה דהא דארעא תלחולי מתחללא ובעינא עד דאיכא מ' סאה אלמא לא מהני נקבים להיות חיבור ויש לומר דהתם מיירי שאין באחד מהם מקוה שלם לבדו דאז אפילו כשפופרת הגדל לא מהני נקבים אלף כשהאחד שלם והשני חסר או אפילו נקבים דקים מנטרפין לשפופרת הגדל וההיא דארעא תלחולי מתחללא הכי פירושא כשופר בסמוך זה לזה ב' או ג' חפירות שכולם חסרים ואין באחד מהם מ' סאה אף על פי שניכר דארעא תלחולי מתחללא והתחלול מפעפע מזה לזה אפילו הכי לא הוי חיבור אלף אם חופר אלף הנהר או אלף המקוה שלם כגדי שאנו רואים את התחלול כהאי גוונא נראה דהוי התחלול חיבור וראיה משק וקופה כדפירש ר"י עכ"ל קפ"ד: **וב"ש** רבינו ולאחר שנתערב הפסול עם הכשר אפי"ו רגע נשאר לעולם בהכשרו אפי"ו נסתם הנקב אחר כך. כן כתב הרא"ש בשעשועות (כלל לא סי' ג) והצי"א ראה מדין ג' מקואות שיש בשנים מהם בכל אחד מהם כ' סאין מים כשרים ובאחד מהם כ' סאין מים שאובים וכו' (פ"ו מ"ג) שכתב רבינו בסמוך. ועוד הצי"א ראיות ממקומות אחרים. ורבינו ירום (נכ"ו ס"ה ר"ט) כתב וז"ל שני מקואות אחד שאוב ואחד כשר ונקובים זה לזה כשפופרת הגדל ונסתם הנקב נסתפקו המפרשים אם נשאר השאוב בהכשרו או כיון שנסתם הנקב פעם א' שוב אינו חוזר לפיסולו קפ"ה:

ככל שהוא התם לא ראה לגזור נקוב אטו שאינו נקוב אלף הכא ראה לגזור עירוב שאוב עם כשר אטו עירוב חסר עם שלם ולמאי שהקדים רבינו לדעת הרא"ש בשעשועות לגזור אף צנקוב ככל שהוא אטו שאינו נקוב כלל כל שכן דיש לגזור הכא כ"ה והכי נקטינן בצולתו חלמא דענינן נקב כשפופרת הגדל וכן נראה דעת הרב בהגהת ש"ע (סע' נ"ג) ועיין במה שכתבתי למעלה בזה בס"ד אלף דין טבילה צניגית סעיף י"ב ודין נקב כלי צולויו כל שהוא סעיף מ"ב אלף דעת הרב"י בש"ע הוא חממה דצולתו לטובל כלי גדול פסק (סע' נ"ו) כדברי הרמב"ם (פ"ו ה"ד) דלא

לערבם להכשירים צריך שיהא נקב שביניהם
[כ] רחב שתי אצבעות בינוניות בעגול ויהיה
מרווח כדי שיוכל להפכם בנקב סביב (ט) ולאחר
שנתערב הפסול עם הכשר אפילו רגע נשאר
לעולם בהכשרו אפילו נסתם הנקב אחר כך: [
גד כותל שבין שתי מקואות שנסדק מצד זה לצד

כגו נקב כל שהוא ולא צריך כשפופרת הגדל אלף צריך נקב המטהרו מידי טומאתו דהיינו צמיתא זית (כלים פ"ג מ"א) ובדין כלי שפוסל את המקוה בג' לוגין פסק (סע' נ"ו) כדברי רבינו (קו). דצנקב צולויו ככל שהוא אינו חשוב כלי לפסול המקוה ומכל מקום אין להקל לעשות מקוה לכתחלה כזה וכו' דמשמע אלף צריך נקב כשפופרת הגדל ולא כגו נקב המטהרו מידי טומאתו וכאן (סע' נ"ג) בעירוב שאוב עם כשר פסק אפילו שאינו משקויו אלף כשערה כשר ומכשירו כך לכתחלה וכדעת הרשב"א צמורת הצי"א נשאר המים (ש"י) הצי"א ב"י והשתא מוכח שטרם לצי מרי ותלמא וז"ל:

נ"ו וב"ש ולאחר שנתערב הפסול עם הכשר אפי"ו רגע נשאר לעולם בהכשרו אפי"ו נסתם הנקב אחר כך. כן כתב הרא"ש בשעשועות כלל ל"א דין ב' ומצאנו לשם מלשון השאלה והשערה והראיות שהצי"א דדוקא בעירוב פסול השאוב עם שאינו שאוב דנשאר בהכשרו לעולם אלף בעירוב חסר עם השלם כיון שנסתם הנקב והרי הוא חסר לפנינו מה מועיל לו מה שהיה מעורב מתחלה עם השלם כיון שהוא עכשיו חסר דלא עדיף מקוה זה שלא היה הכשרו אלף על ידי עירוב מאילו היה מלא מתחלה וכשר בעצמו ואחר כך נמצא חסר דאסור לטובל בו. וכך מוכח מלשון רבינו דברי שא"ל הזכיר פסול וחסר וכאן לא הזכיר אלף פסול אלמא דדוקא בפסול נשאר בהכשרו לעולם אלף לא במקוה חסר ופשוט הוא:

נ"ח בות"ל שבין ב' מקואות וכו'. משנה פ"ו דמקואות (מ"ט) כותל שבין שתי מקואות שנסדק לשתי מנטרף ולערב אין מנטרף עד שיהא במקום אחד כשפופרת הגדל רבי יהודה אומר חילוף הדברים והלכה כמתא קמא וכתב הרא"ש סוף נדה (סי' טו) דפירוש לשתי מקואות המפרשים אם נשאר השאוב בהכשרו או כיון שנסתם הנקב פעם א' שוב אינו חוזר לפיסולו קפ"ה:

גד כותל שבין שתי מקואות שנסדק מצד זה לצד זה ברוחב ואפי"ו כל שהוא מצטרף וכו' ואם נסדק מצד אחד למטה
אינו מצטרף וכו' ואם נפרץ הכותל למעלה וכו'. בפרק ו' דמקואות (מ"ט) מן כותל שבין שתי מקואות שנסדק לשתי מנטרף
ולערב אין מנטרף עד שיהא במקום אחד כשפופרת הגדל רבי יהודה אומר חילוף הדברים וכתב הרא"ש בסוף נדה (סי' טו) פירוש לשתי

פרישה

(טו) ולאחר שנתערב הפסול עם הכשר וכו'. נראה דדוקא במקוה פסול. מורי ורבי רבינו שלמה (במאור לגור ד"ה הפסול) ראה לומר לאפוקי מקוה חסר דאין מועיל לו מה שהיה מנוסף לשלם אם לא שנתמלא אחר כך ממי גשמים דלא נפקל אף שהיו בו שאובים מתלה וכן נראה לי דצריך לומר כמו שכתב אחר

דרישה

[כ] רחב ב' אצבעות בינוניות. והקלוח גם כן יהא כשענור הנקב כיון שהפסול דאורייתא רמ"א בש"ע (ס"ב). (והוא מריב"ש סימן (רכ"ב) [רצ"ב] וכן כתב ב"י. עו. באן המגיה). ואתי שפיר מה שמסיק וכתב ואם נפרץ למעלה אפילו אין המים מתערבים וכו' דקשה מים מאן דכר שמיא והוה ליה למימר אפילו אין בנקב אלא כעובי קליפת השום ולפי מה שכתבתי דבעינן שהקלוח יהיה כמלוא הנקב אתי שפיר דחדא באידך תליא דעיין

דברך דחלילה לדין מעין אלא באשבורן וכו' ואף שאין בו בית קיפול וכו' כדתנן (כלים פ"א מ"א) כלי מחבת פשוטיהן טמאים וכו' שורב בחב עוש ליוהר אף באשבורן על ידי דבר המקבל טומאה ע"ש אבל זהו לשון הרמב"ם (בפ"ו) [בפ"ו] דמקואות (ה"ב) כל כלי שלא נעשה לקבלה אף על פי שהוא מקבל אינו פוסל את המקוה (בגון הסילוחות שהמים נמשכין מהם ואע"פ שהן רחבים באמצע ומקבלין אין פוסלין את המקוה. עו. באן המגיה)

כמין חומר קמה וגם אני חומר להגביה ראש הניגור האחד אחרו שאינו לצד המקוה ולהשפיל הראש שצד המקוה כדי שירדו המים בשטף גדול וצמורה גדולה למקוה [ולא יתעכזו] צניור ולא יצא להתלחלח ולהרקיב ע"כ. ויש לתמוה על הרב המחמיר הזה דאפילו היו בו חטטין כיון שלא נעשו על דעת לקבל זרורות כשר דהיינו מחמתין דסילון שהוא זר מכאן ומכאן וכו' אינו פוסל מפני שלא נעשה לקבלה וכל שכן דכשהרקיב צמחו דכשר כיון שלא חלו בחטיפה ההיא ידים וכל שכן להפריז על המדה לחוש שמא יתלחלח וירקיב.

ומהרי"ק שהיה נוהג לעשות כאותו רצ לא משום דסבר לה לדינא הכי כדכתוב בהדיא שם (פ"ק ע"ג א) דלא סבירא ליה הכי ולא היה נוהג לעשות כן אלא משום ירא שמים ירא ידי כולם צמידי לניכא פסידא כלל. ומיהו אפשר שהוא ז"ל היה מפרש דמפני שלא נעשה לקבלה היינו שאין דרך קבלת זרורות בכך שאינם מתעכזים בזהו מקום רחב אבל אם היו מתעכזים שם אף על פי שלא נעשה לדעת כך נעשה לקבלה מיקרי ואפילו אם נעשה מאליו כגון שהרקיב: ודע דבהגותו מרדכי גופייהו מייחי רב אחד דפליג וכתב וזה לשונו וההיא דמקואות החוטט צניור לקבל צד זרורות בשל עץ צבל שהוא וכו' היינו דוקא כשהתחיל לחטוט וגילה דעתו דניחא ליה שיהא בית קיבול והמים יתלחלו עד שיתרחב לקבל רישיית אבל אם לא חטט בו משהו אפילו ניחא ליה במה שנעשה ממילא לא חשוב כלי. ובגדון זה שמי הנהר צאץ דרך צניור לעיר ומשם על גב קרקע וחל ועל ידי צנור של הצניים המשיכוהו לצור העשוי מלוחים מארבע דרדין ולמטה רזוף בצניים כדי להגיל מרקק וטינופת לא ידעתי שום פיקול כי הניגור אינו חטוט לקבל (לזרורות) [לזרורות] והלגור של עץ אינו פוסל כי הד' לוחין מחוברים יחד ואין מחזיק ממנו ודוקא בשל עץ גזריין ללחוח ולא בשל אבן ושל נחושת ע"כ וגם צמרדי ע"כ בשבועות (ס"ט השמה) כתוב דמניח טבלת תחת הלגור דפסלה מחמתין פירש ר"מ דיש לה לבזבז מארבע רוחותיה דאי משלשה אין זה בית קיבול וכתב עוד דאפילו יש לה לבזבז מארבע רוחותיה [ונקבה] כיון דלינה מקבלת מים כל שהוא מן הנקב ולמטה אינה פוסלת את המקוה. והרמב"ם (ס"ט ע"ג ר"ק) כתב משמע דדוקא צד רוחות הוא דכשר אבל אם יש לו לבזבז מג' רוחות פסולה:

מ כלי שניקב בשוליו אפילו כל שהוא אינו חשוב עוד כלי פסול המקוה. כבר נתבאר לעיל (נ"ח) (נ"ג) [ג"ב] גיגית שקצעהו צרף ונתמלכה ממי גשמים דהכי איחא בתוספתא לפי פירוש ר"ש והרא"ש. ודברי תשובת להרמב"ן דין זה כתבתי לעיל בסימן זה (ק"ב ד"ה וכתוב) אלא פיקול מקוה צד' לוגין שקצט מכסותו: וכו"ש בשם הרא"ש בתשובה שאין להקל לעשות מקוה ככתחלה ולהביא מים בכלי מנוקב כזה. כבר כתבתי (נ"ט ד"ה ולכן) שלא מנאחי תשובה זו בתשובת הרא"ש שצ"ד: וכו"ש ובצדדין אינו בשר מתורת כלי עד שיהא ברוחב הנקב ב' אצבעות על ב' אצבעות. כבר נתבאר לעיל (נ"ח ד"ה ז"ר) דליחא בתוספתא (פ"ד ה"ד) במה דברים אמורים דעני כשפורת הנגד מן הנד ובפרק ו' דמקואות (מ"ו) תנן דשיעור כשפורת הנגד הוא כשתי אצבעות חוזרות למקומן כלומר מהספוח בחלל הנקב צריח ותניא בתוספתא (פ"ד ה"ב) שתי אצבעות שאמרו צניוניות של כל אדם ולא מארבעה נטפת כלומר לוגין צמקוה כשר עקרו מתוכו פסול אף על פי שאין לך כלי ניקב בשוליו יותר ממנו כתב הרמב"ן על שם הרא"ש (נעלי הנפש ע"מ ק) שחירץ

מ כלי שניקב בשוליו וכו'. תוספתא (פ"ד ה"ד) הביאה הרא"ש סוף מינוקת (ס"ו ח) קסטלון המקלה מים בצרכים אם היה נקוב כשפופרת הנגד אינו פוסל את המקוה ואם לאו פוסל את המקוה הלכה זו עלו בני אפיא שלשה רגלים ציננה ולרגל השלישי הכשירו להם אפילו נקוב כמחט וכו' ופליגי בה תנאי איכא מאן דצעי כשפופרת הנגד לצטלו מתורת כלי ואיכא מאן דקגי ליה צנקב כל שהוא כר' אליעזר צ"ר יוסי דעצד מעשה לטהר צנקב כל שהוא ואמרו לו תצריזי יפה הורית והלכה כרבי אליעזר וכן היא מסקנת הרא"ש שם כמה גדולים

דשוליו מהני נקב כל שהוא לצטלו מתורת כלי ואינו פוסל את המקוה ללא כמאן. דאמר דצעיין כשפופרת הנגד—ע"ש—פרק מינוקת ולכן כתב רבינו כאן דדין מים שאובים שנפלו מן הכלי אל המקוה הכשר שאין פוסלין אלא אם כן לא נקבו בשוליו כלל אבל ניקב כל שהוא אינו חשוב עוד כלי לפסול את המקוה: ואם מאמר לעיל סעיף י"ב (נ"ט) פסק רבינו על פי החומרא דבתשובת הרא"ש דצעיין נקב כשפופרת הנגד שהרי כתב לפיכך גיגית שקצעהו צרף וכו' עד ואם יש בשוליה נקב כשפופרת הנגד שרי וכאן פסק דנקב כל שהוא מהני ואם כן פסקיו קותרין זה את זה. ונראה דלעיל מיירי לענין שיהא טובל בתוך הכלי לכתחלה ולכן פסק רבינו להחמיר שלא יהא טובל צד לכתחלה אלא אם כן ירחיב הנקב קודם טבילה עד שיהא גדול כשפופרת הנגד וכדברי הרא"ש בתשובה אבל כאן לענין שיהא פוסל אם נפלו ג' לוגין צמקוה חסר שאינו כלי קאמר דאינו פוסל דיעבד אם ניקב אפילו כל שהוא כיון דמדינא מהני אפילו כל שהוא לא מחמירין לפסלו דיעבד וזה שכתב רבינו אחר כך. על שם הרא"ש בתשובה מכל מקום אין להקל וכו' לכתחלה ודאי אין להקל להביא מים בכלי מנוקב כזה פירוש כשאינו ניקב אלא כל שהוא וזה שכתב כזה כלומר צנקב הזה שאנו עוסקין בו דהיינו נקב כל שהוא ומדיקא נשמע דכשיקב כשפופרת הנגד יכול להביא אפילו לכתחלה דמה שאוסר לכתחלה אינו אלא חומרא שלא מן הדין כשאינו ניקב אלא כל שהוא כיון שאינו ניכר ונראה להדיא יש לגזור אטו לא ניקב—כלל מה שאין כן צניקב כשפופרת הנגד. דשרי אף לכתחלה וליכא למאן דאמר דאוסר דעל כרחק לא פליגי תנאי בתוספתא אלא דלמר קגי בכל שהוא ולמר צעיין כשפופרת הנגד אבל טפי משפופרת הנגד לא צעיין לדברי הכל: ודב"י תמה שלא מלא תשובה זו בתשובת הרא"ש ולפענ"ד נראה דרבינו כתב כך על פי התשובה (כלל ל"א ס"ו א) דדין לעבול בתוך הגיגית שכתב לשם צנוף התשובה דכשר צנקב כל שהוא אבל בתוכה אין טובלין וכו' דכיון דמחמיר שלא לטבול לכתחלה בתוך הגיגית צניקב כל שהוא מטעם גזירה ניקב אטו לא ניקב ממנו יש ללמוד דהנה הדין צנפלו שלשה לוגין למקוה חסר דאף על פי דצניקב הכלי בכל שהוא כשר מכל מקום אין להקל להביא מים לכתחלה בכלי מנוקב כזה שלא ניקב אלא כל שהוא אלא צעיין דניקב כשפופרת הנגד דכשר לדברי הכל וכלל כמו שכתב צ"י כאן ולמעלה אלא גיגית שקצעהו צרף—סעיף י"ב—ועיין במה שכתבתי לשם צ"ד:

מג וכו"ש ובצדדין וכו' עד וסתמו חשיב בתימיה. כל זה מנאחר—ממה שכתב הרא"ש לשם על—פי התוספתא. ואיכא להקשות דכאן גבי קסטלון נקב כל שהוא מהני לצטלו מתורת כלי ובתוספתא (פ"ג ה"ח)—תני הטביל—צד—את הסגוס—פירוש—צד—ע"כ—ומנו שלשה

שכל מה שצא מיד אדם למקוה שלא נהמשכה בין צנלי מנוקב בין צנלי שאינו מנוקב בין צנלי פוסל המקוה כשארצין וכו' עד כיון שהמים יורדים למקוה מתוך ידיו פוסלין המקוה וכיון שכן אף הכלי הנקוב כל שנפול מתוך ידיו של אדם הדולה למקוה פסל את המקוה ולא אמרו שאינו פוסל אלא כשנפלים ממילא מכלי נקוב למקוה דכיון שיצא נקיבתו מתורת כלי ונפלים ממנו ממילא למקוה כשר עד כאן לשונו בתשובות (המיוחסות) להרמב"ן סימן רל"א ומצינו בית יוסף לעיל (קכ: ד"ה וכתוב בתשובות) והשתא קשה על מה שכתב רבינו על עס הרא"ש ומכל מקום אין להקל לעשות מקוה לכתחלה ולהציא מים צנלי מנוקב כזה דאלמא דנקב כשפופרת הגאד יכול להציא מים וכדפרישית והשתא מאי מהני נקב כשפופרת הגאד כיון שצא מיד אדם למקוה דמשמע מלשון לעשות מקוה לכתחלה ולהציא מים צנלי מנוקב דמשמע שהאדם מציא המים כזוונה קמ"ן. ויש לומר דהאי ולהציא

מים צנלי מנוקב דקאמר רבינו על עס הרא"ש לא מיירי אלא בהצאה דהיתרא נגון להמשיכם על גבי החרץ שנקרקע עד המקוה ואף על גב דלא שריא שאינה אלא צרבייה והמשכה כמו שיכתב בקמח דהיינו שהיו כבר במקוה מים כשרים כ"א סאה וממשיך לתוכו שאוצים י"ט סאה וכאן מיירי שלא היה עס מים כלל אלא עכשיו עושה מקוה לכתחלה אפילו הכי כיון דרבייה והמשכה שריין אף בשארצין צנלי שאינו נקוב השתא דהכלי נקוב ומצטל מתורת כלי שריין לעשות מקוה לכתחלה צנלי זה על ידי המשכה כיון דאין כאן חיסור ירידת מים למקוה לא מתוך ידיו ולא מתוך כלי שהרי נמצטל מתורת כלי ואפילו הכי נקב כל שהוא אין להקל לעשות מקוה לכתחלה אפילו על ידי המשכה מטעמה דפירש רש"י קמ"ן ודו"ק כן נראה לי צרור ופשוט:

(מה) ב' אצבעות על ב' אצבעות ואין צריך שיהא מרובע ב' אצבעות על ב' אצבעות אלא אפילו עגול ויהא מרווח עד שב' אצבעות בינוניות שה' מהם בטפח מתהפכות בתוכו סביב ויהא קרוב לשוליו שאינו יכול לקבל שום מים ממנו ולמטה אבל אם מקבל שום מים למטה ממנו לא נתבטל מתורת כלי. ואם עירב סיד וצרורות וסתם בהן הנקב לא חשיב סתימה להחזירו לתורת כלי או אם הושיבו על גבי הארץ אפילו על גבי סיד וגפסית לא חשיב סתימה אבל אם עירב סיד וגפסית קמ"ן וסתמו חשיב סתימה הילכך הרוצה להוציא מים מן המקוה לנקותו וירא שמא יחזור מן הכלי שמוציאין בו המים שלשה לוגין למקוה אחר שחסר מ' סאה ויפסלוהו [טו] יקוב הכלי בשוליו כל שהוא ואז לא יחשבו המים שבו

דאמרינן (מנחות מה): טפח ד' בגודל שיה צוטרמי חמש בלצבע ובלצבע הוא הצטונו וציה משערינן הכא כך כתבו ר"ש (שהרות פ"ח מ"ט) והרא"ש (סי טו) ז"ל וכן הם דברי רבינו. ומשמע מדברייהם דלצבע דהכא היינו לצבע הסמוך לגודל וכל ששמי לצבעות מהם חזרות בתוך הנקב הוי כשפופרת הגאד אצל הרמב"ם כתב צ"ח מהלכות מקואות (ה"ו) שהם שמי לצבעות ראשונים מן הארבע שצפס היד (כב*): ומ"ש רבינו שאין צריך שיהיה מרובע אלא אפילו עגול. כ"כ ר"ש צפסיותו נקוף פ"ח דטהרות (מ"ט ד"ה האשטוקן): ומ"ש ויהא קרוב לשוליו שאינו יכול לקבל שום מים ממנו ולמטה אבל אם מקבל שום מים למטה ממנו לא נתבטל מתורת כלי ואם עירב סיד וצרורות וסתם בהם הנקב לא חשיב סתימה וכו' עד אבל אם עירב סיד וגפסית [וסתמו] חשיב. כבר נכתב לעיל (נח: ד"ה נרץ) דהכי איתא בתוספתא (פ"ד ה"ד): אם יש הרבה נקבים דקין אס הם

מנטרפים לשפופרת הגאד יכתב ממה שאכתוב לקמן (ק). בשם המרדכי: ומ"ש הילכך הרוצה להוציא מים מן המקוה לנקותו וירא שמא יחזור מן הכלי שמוציאין בו המים ג' לוגין למקוה אחר שחסר מ' סאה ויפסלוהו. כלומר דלילו קודם שחסר מ' סאה אין מים שארצין פוסלים אותו: יקוב הכלי בשוליו כל שהוא ואז לא יחשבו המים שבו שאובים ואם המקוה נובע אין צריך לכך כי אין המעין נפסל בשאיבה. כל זה כתב הרא"ש בפרק תיקוקת (מ"ס ח) והמרדכי בפ"צ דשעווע (סי חשמו ג ע"ג)

הכי נקב כל שהוא אין להקל לעשות מקוה לכתחלה אפילו על ידי המשכה מטעמה דפירש רש"י קמ"ן ודו"ק כן נראה לי צרור ופשוט: מד ומ"ש אבל אם מקבל שום מים למטה ממנו לא נתבטל מתורת כלי. איתא למידק דלעיל ציינו ק"כ (קאל). כתב דכל שאינו מחויב רביעית נמצטל מתורת כלי אף על פי שמקבל שום דבר ויש לפרש דאף על פי שאם מקבל שום דבר עדיין עס כלי עליו מכל מקום לגבי דין טבילה כל שאינו מחויב רביעית והגוי תקנו חשבינן ליה דעיקר הכלי הוי של גוי ורצין טבילה למאן דלומר (שם ט). הכל הולך אחר המעמיד והכי משמע כמה שכתב ה"ר פנץ צמ"ק (סי קנט הגהות אות ז):

מה ומ"ש הילכך הרוצה להוציא מים מן המקוה וכו'. עס כתב הרא"ש כך ולעיל כתבתי דברי הסמ"ק ומוספוט פרק קמא דתמורה שאין נרץ לזה ע"ש בצעיף כ"ד:

דרכי משה

שנשאבו בכלים דהרי הכלים נקובים בכונס משקה עכ"ל הרוקח. ולבי מהסס עכ"ל המרדכי וכתב ב"י (קוב: ד"ה כתב המרדכי) דכל המפרשים תולקים על היתר זה דלא הוי חבור בכהאי גוונא אע"פ שהמים צפים למעלה מן הדוולא אלא לענין גטילת ידים אבל לא לענין טבילה וכן הוא באורח חיים סימן קנט (קלה) ולכן אין להקל בו עכ"ל: עוד כתב ב"י (עס ד"ה כתב הרשב"א) בשם תורת הבית (שער המים בית המים סוף שה) המים העולים מאליהם בגלגל פוסלים המקוה אבל העולין (בגדולים) [בגלין] שאין נתלשים מן הגהר אלא מחוברים אל המים יראה שאין אלו שאובין שבכל עת מחוברים הם אל מי הגהר ויש להחמיר עכ"ל:

(כב*) כתב המרדכי בהלכות נדה דף שלב ע"ב (סי חשמו ג ע"א) על הגלגל המגלגל מים ובגלגל קבועים כלים קטנים נקובים בכונס משקה וכשהגלגל מתגלגל מתמלאים הכלים הקטנים ושופכים במרוב שאינו עשוי לקבל ונמשכו המים לבנין המחובר לקרקע ונמשכו המים בסלונות בתוך אבן גדולה וכתב הרוקח (סי שטז) דמותר לטבול בענין ההוא ואפילו אין באבן שיעור מקוה מי הגהר משלימין לפי שמוחברים למי הגהר אע"ג דאין נצוק חבור היכא שתמיד המים עולין הוי חבור ואע"ג דאין הכלים נקובים כשפופרת הגהר שהוא שיעור ערוב מקואות דכיון דהמים צפים על פני הדוולא מכאן ומכאן הוי חבור ואינן פסולים משום

פרישה

(מה) שתי אצבעות על שתי אצבעות. ראשונות מהד' שצפס יד כך כתב בשולמן ענין עיף מ' וזהו כשפופרת הגאד:

דרישה

[טו] יקוב הכלי בשוליו כל שהוא. אבל בסמ"ק (סי רצד הגהות אות א) כתב בכונס משקה וכן כתב מהר"ק בתשובותיו (שורש נה) וכן המנהג.

ספר ברורי

המדות והשיעורין

תוכן הספר לברר השיטות בכל המדות והמשקולות והזמנים והשיעורין התלויים בהם שבאו בש"ס ובפוסקים ראשנים ואחרונים וכמה הם עפ"י המדות הנוהגים בזמננו ומסודרים עפ"י סדר הא"ב בארבעה מערכות:

מערכת מדידה כולל כל השמחים והמדידות שבאו בדברי השי"ס והפוסקים וכמה הם עפ"י מדה מעטער-מאס הנהוג בזמננו	מערכת משקולות כולל כל המשקולות והמטבעות שבאו בדברי השי"ס והפוסקים וכמה הם עפ"י משקל הראם הנהוג בזמננו
מערכת משורה כולל כל מדות הלח היבש שבאו בש"ס והפוסקים וכמה הם עפ"י מדה ליטער מאס הנהוג בזמננו	מערכת זמנים כולל כל הזמנים והשעות שבאו בדברי השי"ס והפוסקים וגם כל השיעורין התלויים בזמן

ובסוף הספר הצגתי ב' לוחות עד סוף אלף השישי עפ"י מ' ישרמותי במערכת זמנים ערך לוח השנים.

כל אלו חוברו יחדיו ע"י כבוד דודי הרב הגאון הצדיק כקש"ת מו"ה מאיר הלוי קליין שליט"א בעיר ש"א אוהעלי יע"א בשנת תרפ"ה

ועתה כי הראשונים ספו וגם תמו אמרתי להוציא לאור מחדש ספר החשוב הזה בארצת"ב לזכות בו את הרבים.

הק' יצחק הלוי קליין

נייארק יע"א תשי"ד

Rabbi L. Klein, 313 E. 10th St., New York City

ע"כ שיש מן השונים לארץ ומהלך ה' נחלות שנה חה עלמו היא גם שיעור אורך ורוחב העולם כמבואר בתוס' קס ע"א ד"ה כל היסוד ולפי"ז שהעולם היא מהלך ה' נחלות שנה על ה' נחלות שנה ח"כ י"ט זה ק"ה 3330 מיליארד (מיליארד אחד היא חלף מיליארד) קוואדראט פרקאות.

ז"ל סלרחצן נחזיק האגודל ז' פעורות נולא פרוחב פעורה אחת היא $\frac{1}{2}$ אגודל וצנודה סלנו תלוי ג"כ צקיטות הנ"ל דוק ותסכח.

צ"ו (שמש וירח) ז"ל הרמזים ז"ל זה' יקודי התורה פ"ג ה"ח והארץ גדולה מן הירח כמו נ' פעמים והשמש גדולה מן הארץ כמו מאה וצנעים פעמים נולא הירח אחד מר' אלפים ומ' נחלות מן השמש עכ"ל ור"מתי צקפר הצרית ח"א נחומר ד' פ"ג שהשמש גדולה יותר מרצבות נחלה אלפים פעם נכדור הארץ והנך רוחה כמאן היא נגזם כנגד דצרי הרמזים ז"ל ולא זכר כלל את הרמזים ז"ל ידעת נק"כ ר"ה צפקחים ל"ד ע"א שאין לנו חושקין לדצרי ההחיס צכוכבים ואין לנו רק דצרי רצותנו ז"ל עיין קס.

צ"ה (שערה) עיין לעיל ערך גריס וערך עדקה העולה וכל הנזכר קס ששיעור יניקת פערה אחת בגוף האדם צאורך וצרוחב היא $\frac{1}{4}$ מיינוט על $\frac{1}{4}$ מיינוט מרובעים דוק ותסכח.

דצ"ט (שפופרת הגוד) [קנה פנותנים צפי הנוד רש"י יצמות ט"ו ע"א] ח' צמקכת מקולות פ"ו משנה ז' עירוב מקולות כשפופרת הנוד כעוצי וכחללה כצ' אלצעות חחרות למהומן ר"ל שמתהפכות צחלל הנקצ צריות כ"כ הר"ש קס ורש"י ציצמות י"ט ע"א, וצחגיגה כ"צ ע"א פרט"י ז"ל שאדם יכול לגלגל צתוך חללו צ' אלצעות לכל לד ח"ל הרמזים ז"ל זה' מקולות פ"ח ה"ו כמה שיעור הנקצ שהיא כשפופרת הנוד כרוחב צ' אלצעות צינוניות קל כל אדם ומחרות צו ואינס בגודל אלא צ' אלצעות ראשונות מן הד' קצפס היד וכ"כ הצרטנורא צמקולות קס וצמק" פרה פ"ה נ"ח אצל הטור ציר"ד ק"י ר"א כתצ ח"ל וא"ל שיהא מרובע צ' אלצעות אלא אפ"י עגול ויהא מרווח עד קצ' אלצעות צינוניות שחמשה מהם צטפח (עיין ערך טפח) ונתהפכות צתוכו קצ"צ עכ"ל הרי דק"ל דונשערין צאלצע הסמוך לאגודל דווקא לא צאלצע ואונה ופתצ קס הצ"י סכן כראה גם מלשון הר"ש והר"מ אצל צקו"ע קס קע"ף נ"ו קתס כדצרי הרמזים

צ"ז (שעורה) עיין לעיל בערך אגודל חות א' כתצתי צקס הרמזים ז"ל שהאגודל היא שיעור צ' פעורות לארכן נולא ק"ס חל"י אגודל צאורך פעורה אחת וא"כ שיעורו צנדה הגוהגת צצמנכו לפ"ד החת"ס עפינו"ש צלצוטי מרדכי (עיין קס חות ו') $13\frac{3}{4}$ מילימעטער ולפינו"ס צקרית ח"ס סלפנינו שיעורו $13\frac{1}{8}$ מיינוט ולפי"ד הקס"ע שיעורו $12\frac{1}{12}$ מיינוט ולפי"ד הדעת תורה 10 מיינוט ועי"ס עוד בערך אגודל חות א' צקס הרמזים

מערכת

ברורי המדות והשיעורין

מרידה לה

הרונזים ז"ל חה ל"ע דהא לפימ"ס
 צ"י דעת הרונזים ז"ל יחידאי היא
 (3) ועיין לעיל בערך אלצע הקמוד
 לאגודל דלפי"ד רס"י ז"ל שיעור ואלצע
 זה $\frac{1}{5}$ אגודל ולפי"ד הסיטה ונקוצלת
 שיעורו $\frac{3}{4}$ אגודל ולפי"ד הרונזים
 ז"ל שיעורו $\frac{2}{3}$ אגודל וא"כ לפימ"ס
 בערך אגודל חות ו' יס צ"י אלצעות
 הנזכרים לפי סיטת החת"ס עפ"מ"ס
 צלצוסי מרדכי 44 וניל"מטער לפי"ד
 רס"י ז"ל ולפי"ד הסיטה ונקוצלת 42
 וימ"ט בקירוז ולפי"ד הרונזים ז"ל
 $36\frac{1}{2}$ וימ"ט וכיון דלונתא בלונתא
 לא יתיב (כ"ל בערך קלע) ח"כ
 לריך סיה"י החלל קל טפופרת הנוד
 לכה"פ וימ"ט יותר קציב לכל חד
 ← כדאית ל"י ובלונת גם זה לא יספיק
 עדיין כיון שאנו לריכין סיהפכו צ'
 אלצעות הכ"ל בריות וא"כ וסקהזר
 סלריך עוד לכה"פ וימ"ט יותר קציב
 סה"י ס"ה 48 וימ"ט לפי"ד רס"י
 ז"ל וכן לכולם חנו ווסקפים ד' וימ"ט
 כ"ל וכ"ז לפימ"ס הלצוסי מרדכי אלצל
 לפימ"ס צשר"ת ח"ס סלפניכו (כ"ל
 ערך אגודל) יס צ"י אלצעות הכ"ל
 42 וימ"ט לפי"ד רס"י ולפי"ד הסיטה
 ונקוצלת $39\frac{2}{8}$ וימ"ט ולפי"ד הרונזים
 ז"ל 35 וימ"ט ולפי"ד הקשר"ע בערך
 אגודל סס יס צ"י אלצעות הכ"ל לפי"ד
 רס"י ז"ל $38\frac{1}{8}$ וימ"ט ולפי"ד הסטנוק"צ
 $36\frac{1}{4}$ וימ"ט ולפי"ד הרונזים ז"ל
 $32\frac{1}{8}$ וימ"ט ולפי"ד הדע"ת בערך
 אגודל סס יס צ"י אלצעות לפי"ד
 רס"י ז"ל 32 וימ"ט ולפי"ד הסיטה
 ונקוצלת 30 וימ"ט ולפי"ד הרונזים
 ז"ל $26\frac{2}{3}$ וימ"ט וכבר נהנאר שכל

חד ואלכו הסיעורים חתה לריך
 להוקיף עוד 4 וימ"ט נאלא סהגדול
 שאלכו הסיעורים היא 48 וימ"ט
 והקטן שכולם $30\frac{2}{3}$ וימ"ט דוק
 ותשכח סהכל מכוון L

ק) (שתי שערות) ח) צמסי
 נדה דף כ"ז ע"צ צמסנה גרסינן סתי
 סערות האונורות צכ"מ כדי לכוף
 ראסן לעיקרן דצרי ר' יסועאל ר"א
 אומר כדי לקרוך (פרס"י ז"ל בלחוז
 נעט) צליפורן ר"ע אומר כדי סיה"י
 נעלוה צזוג וכחצ ע"ז רס"י ז"ל סה"י
 סיעורא רצה דכולהו אלצל המהרס"ל
 צחכנות סלונה כתצ דלא גרסינן אללא
 סיעורא רצה ור"ל שסיעורא דכדי
 סינעל צזוג היא גדול מסיעורא דכדי
 סיקרוך אלצל כדי לכוף היא גדול
 ומסניהם וכ"כ סס הרא"ש ז"ל דכדי
 סיקרוך היא הקטן שכולם וכ"כ
 הנימוקי יוסף ציצונות קוף פרק ציה
 סנאלי צדעת הר"ף סס וכ"כ הטור
 צל"ע"ז ס"י קנ"ה אללא סכתצ סס
 דמלשון הרונזים ז"ל (צה) איקות פ"צ
 הע"ז) נראה דק"ל דסיעורא דנעלוה
 צזוג היא הקטן שכולם וכן נולד
 התימ"ט צמסניות סס אלצל צוועדני
 י"ט על הרא"ש צנדה סס חזר ונמ"ס
 צתיר"ט.

צ) ועיין צפריקה צטור אהע"ז
 ס"י קנ"ה ס"ק פ"ט נולדד לומר דלפי"ד
 הרונזים שיעורו כדי סינעל צפ"י הזוג
 וע"כ כתצ סה"י הזוטר וכולם וסל"כ
 לשאר הפוסקים אין הכוונה על פי
 הזוג וצשר"ת חת"ס חל"ת ס"י קנ"ד
 מלדד דפכ"ג צפיר"ס קרילת הלפורן
 דלפי"ד

7 כג. שיעור שפופרת הנוד לצורך השקה יהיה גודל הנקב ארכו ורחבו בערך ג' אינמשעם ולא יותר (לה). L

מקור מים חיים

וגם דברי אגודה יתיישב כמ"ש דיש לחלק דלא יהני מילואו ועוד כיון דאין המים עומדים לצאת א"כ כל הבאים לתוך המעיין נפסל מהג' לוגין ולפי דברי התו"ט הנ"ל נראה דאם נפלו מהמקוה הנפסל בג' לוגין למקוה אחרת אינו פוסל דהא לא נהפך כל המים לשאובים כנ"ל וזה אין לומר כיון דלא נתערבו הג' לוגין נחוש דהג' לוגין בעצמם הם שנפלו ז"א דהוה ספק ג' לוגין שנפלו דספקו להקל.

ופי"ם רבינו דעדיין צ"ע דנראה בכמ"ק בש"ס דאמרינן בלח בלח יש בילה וא"כ אמאי חששו חכמים דלא נתערבו יפה יפה, עי' בחוות יאיר (סי' ק"י) ובשו"ת שירי טהרה (סי' ע"ג), שו"ת לבושי מרדכי (ח"א סי' קנ"ט י"ד) שו"ת מנחת אלעזר (סי' מ"ב), ועי' משנה אחרונה (פי"ג מ"א) ובגי"ט (סי' כ"ג).

7 (לה) עי' בשו"ת מנחת יצחק (ח"ה סי' כ"ג) כ"כ בשם רבינו. ועי' בספר בירורי המדות והשיעורין (לבעל תולדות שמואל דף ל"ד) שבירר וליבן שיעור שפופה"נ, עיי"ש שהביא מחלוקת הראשונים אם משערין ב' אצבעות הראשונות של פס היד (ולא באגודל) זה שיטת הרמב"ם וש"ע (סי' ר"א סעיף מ'). ובשאר הראשונים ר"ש רא"ש איתא דמשערין באצבע סמוך לאגודל לבד שיעור ב' אצבעות מזה האצבע, עיי"ש בכ"י הנ"ל וגם תליא שיעור שפופה"נ בשיעור אצבע אגודל. דלפי גודל האצבע האגודל תליא גודל האצבעות בפס היד עיי"ש ראיותיו. ומסיק דלכל היותר יהיה שיעור שפופה"נ (בהוספת שיעור חוזרין למקומן) מילמעטער 48 דעולה לפי חשבון אינטשעס שלנו אלא לשני אינטשעס פחות קצת.

ועי' עוד בשיעורי מקוה להגרא"ח נאה (דף קס"ג) העלה ג"כ דלכתחלה יש לעשות נקב השקה נקב עגול רחבו מילמ' 48 - ועכ"ז דשיעור ג' אינטשעס הנ"ל שהחמיר רבינו הוא ע"ד דאיתא בשו"ת חת"ס (י"ד סי' ר"י) דבשיעור מצומצם יש לחוש שיפחתו מהשיעור ע"ש דקאי החת"ס לענין שיעור מי גשמים, כמו"כ י"ל לענין גודל של שיעור נקב השקה דיש לחוש דברוב הימים יתמעט הנקב ע"י איזה סתימה וע"י שמתחלה עשינו את הנקב יותר מן שיעור הצריך ישאר בהנקב שיעור השקה.

ועי' בשו"ת פרי השרה נחלי מים (סי' קל"ט) שכ' להחמיר בשיעור נקב כשפופה"נ כגודל טפח וציינן מקור לדבריו מתקון המקוה של בעל התניא שמוזכר שם נקב טפח במקוה העשויה מתיבה, וכן ציינן לשו"ת אמרי אש (י"ד סי' ע"ט) ודבריו תמוהין דבעל התניא והאמרי אש הנ"ל דינו שם בדבריהם לענין שיעור גודל נקב לבטל מתורת כלי ולא לענין שיעור שפופה"נ של נקב השקה, וכבר העיר בזה על דבריו בספר טהרת המים, וכן העיר בשו"ת

כד. מקוה של מי העיר (וואסע סניף בעולם ככל מים הנשאבין נ כה. הפקקים (שטאפפער) שהו וממי מעיין - וכן הפקק שהיה ו הטבילה היה מגומי רובכער(מ) פיוענהאלין(מא).

מנח"י (חלק ה' סי' כ"ג) דאין שום ראי' כ לענין לבטל תיבה מתורת כלי ע"כ, ונ יהא הנקב יותר מג' אינטשעס, כי ע"י חשש נתונט"ס.

(לט) תשובות דבר"י (סי' ע"ה אות ג) אין מועיל שום חיבור לקרקע בכלים בזה נוב"י ת' (סי' ק"ט וסי' קמ"ב) דלכ"ע מקב"ט זה לא מהני כלל לענין פסו הדעת להכשיר מקוה ע"י עכו"ם ב סילונות כפופים וסובבים כל העיר וב לבקרים והבי"ד אינם יודעים כלום ונו לסמוך ע"ז בנוגע לטהרתן של ישראל

ועי' עוד בשו"ת בית יצחק (י"ד) המים טובבים ובאים דרך כלים מכלי המים ועוד דהארכו לבאר ציור הסיל לצורך המקוואות. ואין שום דמיון לכ על הוואסלייטונג לענין מקוואות דשנ מן הנהרות.

(מ) הנה בענין להשתמש בפק כתשובות דבר"י (סי' ע"ו אות ז', וסי' ס"ט אות מכושלות טובא דלא יהיה מיהדק ה מש"ה כ' שם רבינו דלא לעשות כלל פאמפ.

הרב"ל ר' חיים קאמין אולמאן שליט"א

כה. מקוה של מי העיר (וואסער לייטונג) פסולה לגמרי שאין לצרפה לשום סניף בעולם ככל מים הנשאבין בבית(לט).

כה. הפקקים (שמאפפער) שהשתמשו לבור של הר"ח וכן להאוצר מגשמים וממי מעיין - וכן הפקק שהיה לצורך לסתום הנקב השקה בשעה שניקו בור הטבילה היה מגומי רובבער(מ) וצוה רבינו אה"כ להדר אחר פקקין של פימוענהאלין(מא).

מקור מים חיים

מנח"י (חלק ה' סי' כ"ג) דאין שום ראי' מדכריהם דשיעור כשפוח"נ היא טפח וכנ"ל דהם דנו לענין לבטל חיבה מתורת כלי ע"כ, וכ"כ בשו"ת שבט הלוי (י"ד סי' ק"ג), ומש"כ בפנים שלא יהא הנקב יותר מג' אינטשעס, כי ע"י רוחב הנקב מתחלפים המים יותר בעת טבילה ואיכא חשש נחונט"ס.

(לט) תשובות דבר"י (סי' ע"ה אות ג'), ועי"ש דכ' רבינו דכהיום דאיכא כלים מכלים שונים אין מועיל שום חיבור לקרקע בכלים שיש להם ביי"ק שנעשו המים בהם שאובים, כמ"ש בזה נוב"י ת' (סי' ק"ט וסי' קמ"ב) דלכ"ע אף בכלי שנעשה מתחלה לשמש את הקרקע ואינו מקב"ט זה לא מהני כלל לענין פסול שאובים ופסול טבילה בכלים ודו"ק. והיעלה על הדעת להכשיר מקוה ע"י עכו"ם בלא השגחה והוואסער לייטונג נעשית בכמה מיני סילונות כפופים וסוכבים כל העיר ובתים ולפעמים כמה פרסאות והמצאות שונות חדשים לבקרים והבי"ד אינם יודעים כלום ונמצא כל כשרות המקוה תלוי בידי עכו"ם וכי יש מקום לסמוך ע"ז בנוגע לטהרתן של ישראל עכ"ל"ק.

ועי' עוד בשו"ת בית יצחק (י"ד סי' ל' אות כ"ה) בזה, וכיהיום כבר נתברר במוחש האיך המים סוכבים ובאים דרך כלים מכלים שונים ודי בזה. וזה דלא כאיזה אחרוני זמנינו טהרת המים ועוד דהאריכו לבאר ציור הסילונות מהוואסער לייטונג לענין לסמוך עליו להשתמש לצורך המקוואות. ואין שום דמיון למה שמוזכר בערוך השלחן (י"ד סי' ר"א סעיף קט"ט) לסמוך על הוואסלייטונג לענין מקוואות דשם מיירי באותן העיירות דבאים המים ע"י צינורות ישר מן הנהרות.

(מ) הנה בענין להשתמש בפקק בקרקעית המקוה לסתום הנקב כבר כתב רבינו בתשובות דבר"י (סי' ע"ז אות ד, וסי' ס"ט אות ב') דאין לעשות כלל נקב בקרקעית המקוה ששכיחא מכשולות טובא דלא יהיה מיהדק הפקק ע"י שנופל שם קצת עפר ויהיה המקוה זוחל מש"ה כ' שם רבינו דלא לעשות כלל נקב בקרקעית המקוה עי"ש רק להוציא המים ע"י פאמפ.

זאור
ופילו
זנחה
יה"ר
שהרי
ביים.
כמו
גבי
הוא
צירה
זמות
זנחה
ועלה
פ ס
דרך
אמר
ביר.
זינו
זצוי
פינז
זצוי
שהו.
כלא
ובר
ג'
זאר
ב א
ג'
זנא
זשר
היה
זא).
זח.

ת תקפ"ח

76

תנן התם (ספ"ח זטהרות) הנצוק והקטפרס אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה. וא"ת האיד טובלין בנהרות הלא קטפרס הן דרך ירידתן. ואין לומר דקטפרס חיבור לא הוי, אבל קטפרס גופיה כל רוחב הנהר שכנגד גופו טובלין בו דאין צריך חיבור דבקטפרס גופיה איכא כשיעור מ' סאין ויותר, דליתה דהא כל מלא נימא דמים ברוחב הנהר הוי קטפרס ואפילו מה שכנגד גופו צריך לחבר זה לזה. ואכתי קשיא [הא] (דא)קטפרס לא הוי חיבור.

ושמעתי מרבתי דהא דקטפרס אינו חיבור היינו לעניין לטבול למעלה מן הקטפרס אבל למטה שפיר דמי וראיי מדאמרינן בפרק אין דורשין בעריות בסופו (תגיגה י"ט ב) ג' גממיות בנחל התחתונה והעליונה של כ"ב סאה והאמצעית של מ' סאין וחדלית של גשמים עוברת ביניהן וכו', ומשמע התם דבין ר' מאיר ובין ר' יהודה מודין דמטבילין בתחתונה אבל בעליונה פליגי, וטעמא משום שסוף המים לרדת שם כולם. הילכך נהרות שלנו בכל מקום שאנו טובלין הוי הוא למטה ששם יורדים המים.

ותימה לי מאי שנא דבקטפרס ליכא מאן דפליג דלא הוי חיבור וגבי החדלית פליגי אעליונה. אלא בעל כרחיך קטפרס גרוע מחדלית דקטפרס הוא שיוורד מן ההר אבל גבי ג' גממיות אינו משופע כל כך הילכך עדיף. הילכך אומר אני שמזה הטעם נמי יש לדהות דליכא ראייה מהתם לטבול גבי קטפרס אפילו בתחתונה. ורבינו תם פירש דאין קרוי קטפרס אלא קטפרס הכלין מימיו. דכיון דסופו לא הוי חיבור תחילתו נמי לא שנא אבל הנהרים שלנו הם שבים ללכת ואינם פוסקים לעולם וכשירים. ובפ' כהן גדול וזויר (ט"ז ב) מייתי התם כל הנצוק טהור וכו' עד דבעי יש נצוק באוכלין או לא וכו' (ופשיטא ליה החמזהו באור טמא) ת"ש חלב המת שהוא שלם ותתיכו טמא היה מפורר ותתיכו טהור וכו'.

- 1 הקושיא והתירוץ הועתקו בקיצור במרדכי הל' גדה ד"ג ע"ג ומשם בב"י סי' רא (דק"י סע"ב) ע"ש מה שתירץ. ומשם הובאו הדברים בספרי האחרונים והאריכו בזה הרבה (הלשון "ואין לומר" וכו' לא הועתק במרדכי. ועיין גלות עליות דף י ע"ד. ועיין גם חז"א מקואות תגיגה ס"ב).
- 2 כ"ה ביראים (השלם סי' כו דל"א ע"א). וסברא זו כתובה תוס' גיטין טז ע"א ותגיגה יט ע"ב בשם ר"ת. עי' ב"י שם. ועי' גם שו"ת הרי"ד סי' יח.
- 3 צ"ל כ' ב'. והט"ס גם במרדכי.
- 4 וכבר הקשה ע"ז בב"י, ומיהו אין זה עולה לפסק הלכה דהא חכמים פליגי וכו'.
- 5 כ"ה עפ"י מרדכי שם. (בכתה"י גם במקום תם). ומהמרדכי הובא בב"י שם. ועמש"כ בב"י, כתב המרדכי בשם תוס' גיטין" כבר העיר בתועפות ראם שאי"ז מהתוספות. וסברת ר"ת זו הובאה ביראים שם, ואני שמעתי" וכו'. ועי' גם תוס' בכורות נו ע"א בשם ר"ת.
- 6 תיבות אלו אין מקומן כאן, והן מסוגיא שלפני כל הנצוק.

ספר רמב"ם

הוא אבי הוצר

אנחנו אלוסרין רבינו יואל ב"ר

הוצר

ויזאמנו ל' 19 23 27

יש לפרש דמנצוק אנצוק קא פשיט שמחובר רק בצד אחד במחבת ואפי' אם הוא קטפרס הוא פוסק כשישליך לחוץ.

ושוב ראיתי תשובת ר"ת (סי' ה' ע"ג) והנה לשונו אשר שאלת בחגיגה שלש גממיות בנחל, והוקשית מה הוצרכנו לאמצעיית שלימה, עד שאתה שואלני מה הוצרכנו לאמצעיית שלימה היה לך להקשות איך עלתה לה טבילה בשתיים החיצונות, הא אמרינן הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה. וטהרה היינו עירוב מקוואות. אלא אותה שאתה שואל עליו למה הוצרכה היא הנותנת כח לעשות חיל, דקטפרס לא הוי חיבור אלא א"כ אתי מתוך מ' וממקוה טהרה. וקטפרס היינו חרדלית דאינן מטהרין בווחלין ולא מחברין בווחלין כשבוה עשרים ובוה עשרים. וחרדלית לא הוי חיבור. אבל כשבוה ארבעים ובוה עשרים חרדלית מחברתן ובלבד שלא יטבול בחרדלית גופה. ובשתי גממיות דמ' וכ' סגי, אלא שלש נקט משום עליונה ותחתונה. תדע דבסיפא דהך מתני' (מוספתא דמקוואות פ"ג ס"ג) קתני וחכמים אומרים אין מטבילין אלא בשל ארבעים. ומה שפירש רבינו זקני בע"ז (ע"ג ו"ג ו"ג) גבי קטפרס בזה ארבעים ובוה עשרים וקטפרס מחברן לפום חורפיה לא עיין בה דהוה ליה לפרש בזה עשרים ובוה עשרים. ואם באנו להעמיד דבריו ולומר דבדרבנן פריש, לא יתכן, חדא דאינה נזכרת בתלמוד ואע"פ שראוייה למה שפירשתי לא הוה ליה לפרושי עלה אלא א"כ מזכירה. ועוד דהך מתני' דהנצוק והקטפרס בעל כורחי' מוקמינן כר' יהודה בגיטין (טו ב) מדדייק לה טופח על מנת להטפית. נצוק חיבור גמי מפרישנא בתרי גווגי. נצוק אינו חיבור למקוה שכל עומת שבא כן ילך. אבל אם סוף המקוה להתמלאות על ידי נצוק עד מ' סאין כגון רגליו של הראשון נוגעת במים וסופו להתמלאות ע"י חיבור. דכולה כר' יהודה היא כדאמרי' בפ' כל הגט תנייגא. עד כאן יסודו.

תנן (פ"ו מ"ו) עירוב מקוואות כשפופרת הנוד וכו'. ג"ל¹⁰ דאם יש נקבים הרבה דקים מצטרפין לשפופרת הנוד. דתנן בפרק (ז' ו') [דמקוואות (מ"ה)] השידה והתיבה שבים אין מטבילין בהן אלא א"כ היו נקובות כשפופרת הנוד וכו' עד אם היה שק או קופה מטבילין בהן כמו שהן מפני שהמים מעורבין בהן. וסל וקופה חד עניינא להן והוי חיבור. ואין לומר דהתם מיירי דשקועין בים והמים צפין על גבן, דא"כ אפילו שידה ותיבה גמי לא ליבעי, כדאמרינן בההיא משנה (ט"ז מ"ט) כותל שבין שתי מקוואות נסדק וכו' עד ועל רום כקליפות השום על רוחב כשפופרת הנוד. ונראה דה"פ, על רום, פירוש אם למעלה צפין המים אפילו כקליפת השום, והיינו גמי שיעור טופח על מנת להטפית. ותו תנן בפרק [ה' דפרה (מ"ח)] שתי שקות שבאבן אחת קידש את אחת מהן המים

7 בס' הישר: וחרדלית היינו קטפרס דמי מקוה אין מטהרין וכו'.
8 עד עשרים דלהלן מדולג בכ"א ואף בס' הישר. נמצא שזכינו להגיה כאן גם את ס' הישר.
9 צ"ל המביא נ"ט (טז ע"א). והט"ס גם בסה"י.
10 עד סוף הסימן הועתק בקיצור גמרץ במרדכי ד"ג ע"ג ומשמם כב"י וש"ע סעיף גב. דברים אלו לא היו לפני החכם צבי ס' מ, וע"כ כתב דראיית ראבי"ה אינה מכרעת דשאני שק וקופה וכו' שהים מקיפן וכו'.
12 עיין ר"ש ספ"ה דטהרות.

שבשנייה אי על גביהן א אפילו בשידו ולא שגא שי שמועיל חיבו מתורת מים כלי, דבכלי מים שאובין, אמר להם הנ כמוציא רימו כששקוע הכי להכי כמו ע ואי קש לר' אילא א וגרנותני שז למעלה ולא אלמא משמע כן משום דג הטובל שם י במקום אחד, ממתני' (פ"ו) איכא לרבא הגוד דליכא שפיר ואפילו חסר²⁰. וכן

- 13 וכ"כ הרז
- 14 כנראה צ'
- 16 צ"ל והוא
- 17 ברש"י ד
- 18 וכ"ה בדי הקשה עי אבל רבי.
- 19 ככה"י תו
- 20 נראה כונ לחסר. כי שום חילו בחגיגה ל עירוב מי ,,ורבינו י נקבים דג

שבשנייה אינן מקודשין ואם היו נקובין זו לזו כשופרת הנוד או שהמים צפין על גביהן אפילו כקליפת השום קידש אחת מהן מים שבשנייה מקודשת. אלמא אפילו בשידה תיבה כי האי גוונא מהני. אלא ע"כ כשאין שקועין אלא מקצתן. ולא שנא שקועין מקצתן ולא שנא אם אינו משוקע כלל הוי חיבור. דבכל מקום שמועיל חיבור שופרת הנוד הוי חיבור גמי ריבוי נקבים דקים. ומיהו כדי לבטל מתורת מים שאובין צריך שיהא שקוע¹³. דאע"ג דהוי חיבור בעינן שיבטל מתורת מים שאובין. וראייה מים שעשה [שלמה] שהיה מחובר לעין עיטם ומוקי לה בפרק אמר להם הממונה בירושלמי (פ"ג דיומא ס"ח) (מוקי לה) דנקובין היו רגלי השוורים כמוציא רימון. ואע"פ שיש להשיב מפרק הומר בקודש בתחילה¹⁴, התם גמי מיירי כששקוע הכלי במה שמטבילין מחטין וצינורות, אבל אי לא שקוע לא מהני חיבור להכי כמו שפסק מורי אבי להאריך¹⁵ וכו'.

ואי קשיא דבריש פרק חומר בקודש (מגינה כ"ג) גרסינן מאי איכא בין רבא לר' אילא איכא בינייהו סל וגרנותני שמלאן כלים והטבילין וכו' עד לרבא סל וגרנותני שאין בפיהן כשופרת הנוד ליכא. וה"ג רש"י ופירש"י שכולן רחבים למעלה ולא שייך בה למיגזר גזירה שמא יטביל בכלי שאין בפיו כשופרת הנוד. אלמא משמע דאפילו בסל וגרנותני בעינן כשופרת הנוד. וידעתי כי מה שפירש כן משום דגרסינן התם [ב]ההיא (ב)שמעת' אמר רבא מקוה שחלקו בסל וגרנותני הטובל שם לא עלתה לו טבילה דהא ארעא הלחולה מחלחלא ובעינן עד דאיכא מ' במקום אחד, אלמא דלא מהני הנך נקבים לחיבור. ואומר אני דליתא, דתיקשי להו ממתני' (פ"ו מ"ה) משק וקופה. אלא הכי מצא' בכל הספרים ישנים, לר' אילא איכא לרבא ליכא¹⁶. ולא גרסינן טפי. ופי' לרבא ליכא משום דעדיף טפי כשופרת¹⁷ הנוד דליכא למגזר כלל דאפילו אם אין בסל כשופרת הנוד המים מעורבים שפיר ואפילו לקודש. וחיבור לא מהני אלא כשהאחד מן המקוואות שלם והשני חסר¹⁸. וכן פי' רש"י בהגיגה¹⁹ לפי דרכו. אבל אם שניהם חסירות ובין שניהן²⁰

13 וכ"כ הרא"ש בפירושו לרפ"ה דמקואות. הובא בד"מ סק"ב.

14 כנראה צ"ל ואי לא וכו'.

15 דף כ ע"ב שמתבילין כלים בתוך כלים.

16 צ"ל והאריך (לקמן סי' תתקצ).

17 ברש"י דידן אינו מפורש למה ליכא למגזר, וממילא אין הכרע היכי גרס.

18 וכ"ה בדק"ס וכע"ז בפסקי רי"ד. והחכ"צ שלא היו לפניו דברי רבינו בשלמותם, הקשה עליו קשיא דלעיל מגירסא דידן. ובתו"א תגינא ס"ט דחק לישב ל' הגמ'.

אגל רבינו לא ניתא ליה כ"ז ונוקק לגי' אחרת.

19 בכה"י תוקן מבשופרת או משופרת.

20 נראה כונת רבינו, דמה ששנינו עירוב מקוואות כשפוח"ג, היינו חסר לשלם ולא חסר לחסר. כלומר ואפילו בשפוח"ג רגילה שאינה מצורפת מנקבים. ולא השמיענו כאן שום חילוק בין שופרת לשופרת. וכן משמע, שהרי כותב על זה, "וכן פי' רש"י בהגיגה לפי דרכו", והרי רש"י שפירש, "מקוה חסר בצד מקוה שלם" פי' כן על משנת עירוב מקוואות, ופשיטא שרש"י לא דיבר על נקבים דקים. וכן להלן אומר רבינו "ורבינו יב"א מסופק בשניהן חסרים אי מהני חיבור", ובע"כ שריב"א לא דן על נקבים דקים, שא"כ היה רבינו מביאו לסייעתא לעצם חידושו דנקבים דקים מצטרפים,

יש מקוה שלם והן מחוברין אפילו כשפופרת הגוד לא מהני תק חיבור ואין מטבילין בשניהן. והיינו טעמא גבי מקוה שחלקו בסל וגרגותני דלא עלתה לו טבילה דהתם מיירי כשאין באחד מהן מקוה שלם. ובכל התיא משנה דמקוואות לא איירי בשני מקוואות חסירים ודוק ותשכה. ורבינו יב"א מסופק בשניהם חסירין אי מהני חיבור או לא בתוספת' הגיגה.

ואע"ג דמוכח למילת' התם דהא ארעא חלחולי מחלחלא וכו', והתם איכא נהרות גדולים ועצומים טובא בעולם ובעינן מ' סאה במקום אחד ולא מהני חיבור דידהו אע"ג דשלם ועל ידי חלחולי, (ש)אומר אני דהמפרש כו"ט אינו אלא מן המתמיהים, דאם נהר אחד בבבל ויהיה מקוה אחד בארץ ישראל או בסוף העולם (ודיקדק) [דיקדק] התלמוד (על ידי חיבור) זיהיה חיבור על ידי חלחולי, ודבר הנראה לעינים הוא דאם ירחיק מן הנהר לחפור אפילו רביע מיל שאין שם אפילו טיפת מים ולא חילחול, ודבר זה יש להבין מן המרתפות ושאר חפירות. אלא ה"פ, דהא ארעא חלחולי מחלחלא, כשחופר כסומך זה לזה ב' חפירות או ג' שכולם חסירים בכדי שאנו רואין שדרך החילחול מפעפע, ואפ"ה קיימא [לן] דלא מהני זה לזה כיון שכולם חסירים. כדתנן בפ' ד"ה מקוואות שלשה מקוואות בוו עשרים סאה ובוו עשרים ובוו עשרים סאין מים שאובין והשיאובין מן הצד וירדו ג' וטבלו ונתערבו המקוואות טהורין הטובלין טהורין. פירוש על ידי שנכנסו הטובלין עלו ויצאו המים ונתערבו הוי חיבור וטהורים. אבל אם שאובין באמצע קתני סיפא דלא מהני מה שמתחברין על ידי מים שאובין. והתם משמע אפילו סמוכין הרבה בכדי חילחול, מדלא קא מפליג ותני בדידה. ואפ"ה לא מהני חילחול אם לא יתערב ממש מלמעלה בטופח על מנת להטפיה לכל הפחות דהיינו אפילו כקליפת השום. והתם בחסירים מיירי ואההיא קאי דהא ארעא חלחולי וכו'. אבל²⁵ אם היה חופר אצל הנהר (שלם)²⁶ בכדי שאנו רואין החילחול או אצל מקוה שלם, כי האי גוונא נ"ל דהוי חיבור החילחול וכן בסל וגרגותני אם חלקו ואחד שלם והאחר חסר נ"ל דהוי חיבור²⁷ וראייה מההיא דשק וקופה כדפרישית.

אבי העזרי. L

ורבינו כתב לעיל, נראה ל"י. וכן משמע לשון המרדכי שכתב, "י"ל דהתם מיירי שאין באחד מהן מקוה שלם לבדו דאז אפילו כשפופרת הגוד לא מהני". והנה בב"י שהיה לפניו רק המובא במרדכי, הבין שראבי"ה מחלק רק בנקבים דקים בין שלם לשלם לבין חסר לשלם (ואף כשהעתיק מן המרדכי העתיק, דאז אפילו כשפופרת הגוד נקבים לא מהני". ושמא כך היה לפניו במרדכי). וע"כ פסק בשו"ע סע' נב לדינא דראבי"ה דנקבים דקים, וכתב שם דוקא חסר למלא. אע"פ שבריש הסימן פסק כדעת כל הראשונים דעירוב מקוואות אפי' חסר לחסר.

- 21 כא ע"ב ד"ה עירוב. וכ"ה ברש"י יבמות טו ע"א ד"ה נעשית: אבל מקוה שלם הוה מים שבצדה וכו'. ועי' ערוך לגר שם שהעיר שה"ה מקוה חסר. אבל באמת אין כן ד' רש"י, כמפורש בהגיגה וברבינו משמיה. 22 ר"ל בצירוף שניהם.
- 23 כנראה כונתו לרש"י שם. ועי' חכם צבי שהעיר דרש"י לא ס"ל כראבי"ה. וכן מפורש כאן. 24 צ"ל פ"י דמקוואות (מ"ג).
- 25 הובא (מהמרדכי) ברמ"א סי' רא סע' נב.
- 26 יתיר וליתא במרדכי. ונכתב אגב דלקמן.
- 27 בכ"ל חיסור. ובצדו הוגה, נ"ל דצ"ל חלחול". והעיקר כנדפס עפ"י כ"א.

נשאלת
וצרורות והי
הכל לחוק, ו
בכלים וחזור
להו כיון שה
אם יהיו בו
תשובתי
חסר אפילו
מן השאיבה.
מ' סאה ונפל
עליהם (ש)ו
פסול מפני
מקוה שאין
בו ג' לוגין ו
בור שבחצר
או עד שיעמ
פוסל [אלא]
בכנסת לו וי
שלשת לוגין
אבל בו
שאיבה איני
לצדדין את
לגמרי. היה
נתכווין לש
דמקוואות (ו
ומייתי לה ב
ולבסוף חקק
ואחד (ג') כ
1 בנושא זה
הלכך. וע
ומקוואות
פסקים וכ
ר"ב זר"ש
אשכנז ה
2 צ"ל שה
3 עשה"כ י
6 לפנינו ה
7 לשון רש

אינו מפסיד ממון מכיסו אלא שהישראלים לא יאמינוהו וכבר אפשר לו לתפור לגוים ולישראלים נמי כשעומדין על גביו, כפי האי לא מהימנין ליה מטעם לא מרע נפשיה. עוד ראיתי בספר הנזכר [פי' קי"ח ס"ק י"ח] שהחיר להשקות המצבילין צמורו של גוי לנורח השבת יום וליה אחד צמפתח לצד ומדמי ליה לאומן, גם מסתייע מדעת המחלקים בין שולח למפקיד שהרי עתיד לראות חותמו, וכל מה שכתב בענין זה הוא טעות גמור כי אין זה דומה לאומן וצמר וכמו שכתבתי, ומפתח אחד וודאי אינו כלום אף שחור ורואהו מה יכול להכיר צמפתח, ובעיקר הקדרה אי אפשר להיות בה סימן בענין גדולה וקטנה, ואף בענין השומן שהרי היא מצטמקת והולכת כל הלילה ואית ליה לאישתמוטי, וגם אינו מחירא להפסיד אומנותו שהרי יחשוב אם יודע ולא יאמינו לי יחמתו צחותם חוך חותם. גם מה שאסר לקרוע הנייר החתום בשבת ואפילו ע"י עכו"ם והאריך צוה, הכל הוא טעות גמור, ושרא ליה מאריה שאסר את המומר והחיר את האסור כאשר הוכחתי בראיות ברורות במקום אחר, הלא בספרתי וכבר הוכחתי על פניו בהיותו פה עמנו ושחק לי.

סוף דבר צדון דידן הדבר פשוט להחיר מכל הטעמים שכתבנו בלי שום פקפוק. וזור ישראל יגילנו משגיאות.

צבי הירש בכמהר"ד יעקב מאובין אשכנזי

זה לא יקח כל החזי. אבל מטעם אומן שהוא קצב למכור דבר ללא מרע נפשיה ליכא למשרי צדון דידן וכהוא דממכרין אקפילא ארמאה, דלא דמי דהתם כיון דהוא מילחא דמילא בטעמא והבנת הלכ ואיכא למיקם עלה דמילחא שפיר אמרינן דקפילא לא מרע נפשיה שיאמרו שהוא אינו צקי בטעמים וא"כ אינו מומחה, וכמו שאמרו [וי"ד סי' קי"ה ס"ד סק"ג] ברופא גוי שכשהוא אומן סומכין עליו בדבר ששייך בו אומנות.

וראיתי בספר נדפס מהדש נקרא פרי חדש [פי' קי"ד ס"ק י"ב] הקשה דהר"ן אדהר"ן, דבסימן ס"ב [ד"ה כחז הר"ן] הביא הב"י בשמו דכל שהוא אומן יש לדון להלכה ולא למעשה סומכין עליו, וביין רמונים כתב לסמוך על זה הלכה למעשה. ולא קשה מידי, דהא דקאמר הר"ן בפירוש דהיכא דאיכא למיקפד טפי עלה דמילחא חגר לא מרע נפשיה, משמע דקפידות חלוקות יש, דבתכלת שכל עיקר דעמו של לוקח אינו אלא משום הציני' לקיים המצוה, וכן ביין הרמונים כל עיקר דעמו של לוקח אינו אלא משום רפואה, ככל כי ההוא אמרינן לא מרע נפשיה, אבל בחייט גוי שדעת הנותן לו בגדו למפרו הוא להיות לו בגד ללבוש אף על פי שדעתו גם כן כשלא יהא תפור באיסור עם כל זה אין הקפידה שזה להנך דלעיל, וזה ברור. וכלאו הכי נמי לא קשה מידי דדילמא דוקא צמגר כי ההוא דתכלת ויין רמונים דאם יודע הרי הוא מפסיד ממונו אמרינן לא מרע נפשיה וסומכין עליו, אבל בחייט שאפילו אם יודע

שאלה ב

צירוף מים לשיעור מ' סאה של מקוה וכיטול ראית ראב"י בדין זה ופלא על הראשונים והאחרונים שלא נתעוררו בדבר והביאו דבריו להלכה במקום שרש"י חולק והוא איסור כרת

מנחם [אב] תי"ו סמ"ך דל"ח

76 ידיד נפשי החכם המרום האלוף הקלן הש"י. כתבך קבלתי, והמוציל לא נחנני עד צלעי רוקי והוכרתי להשיב צנחילה רבה.

והגומא הממוקח המים צריכה להיות גדולה יותר מזה צכדי שכשירד לתוכו אדם ויטבול לא ילאו המים מן המקוה, ועמו חכמה ומושיה לחשוב הכל כראוי לדון ולהורות. **ואשר** הביא כמ"ר דברי הש"ע סעיף נ"ב שאם יש שם נקבים דקים הרבה מנטרפין לכשפורת הנוד אם המקוה אחד שלם ושני חסר, אמת הוא שכן הביא צכ"י [ד"ה כחז המהרי"ן] צ"ס. המהרי"ן שכתב בן ראצ"ה, וראיתו מההיא דמטבילין בשק-וקופה-פמות-שהן [מקואות פ"ו מ"ה]. ואני אומר דראיית ראצ"ה אינה מוכרעת דשאני שק וקופה שצמחן היס שהיס מקיפן מכל צדו. וכמו שחילק הרא"ש [ה"ל מקואות ס"ט] לענין טבילה בכלים הובא צכ"י [ד"ה זמ"ש] ודבר זה [ובחי"ט ריש פ"ה]. ועוד אני אומר דדוקא שק וקופה שהיא גם כן מין שק כדברי ח"ע ולא כדברי הרב צרמור, שהם דברים שאין להם קיום והעמדה במים הוא דלא בעינן כשפורת הנוד, אבל כל גבגבנות שהם דברים

מפרץ חכם צבי
הרומא מן צדק מ"ה ר"ח

העומדים צמים אף על פי שיש בהם נקבים דקים אין מספר צעין כשפופרת הנוד במקום אחד¹⁰¹.

והכי משמע לי גמרא דחומר בקודש [מגיגה] דף כ"ב [ע"א] דאמרין התם מאי צינייהו איכא צינייהו סל וגרנותי כו' למ"ד משום גורה כו' סל וגרנותי שאין צינייהו כשפופרת הנוד ליכא, משמע הא אי הוה סל וגרנותי שאין צינייהו כשפופרת הנוד לא הוה מטבילין בהו, ואין לומר דאכל הנקבים המנטרפין יחד קאמר, דהנהו לאו צינייהו לחוד נינהו אלא בשוליהם וככל מקום, אלא ודאי לא דמו סל וגרנותי לשק וקופה, דשק וקופה דשל פשתן ואמר נינהו המים מתחלחלין ועוברין לא לצד דרך נקבי השק אלא אפילו דרך חוטי האריג עצמו נמי, ולכן קהני בהם מטבילין בהם כמוה שהם ולא יהיב בהו שיעורא כלל, דאין צורך בהם לצירוף כשפופרת הנוד שהרי כל עצמן אינן חולצין צפני המים, לאפוקי סל של נצרים¹⁰² שע"כ הנצרים חולצין צפני המים ולכן צעין צינייהו כשפופרת הנוד ואפילו צים הגדול נמי, וכל היכא דמהני צירוף מן צהדיא צירוף כאומה ששינו [מקואות פ"ו מ"ט] כותל צבין צ' מקוואות שנסדק לשמי מנטרף, ופירשו צו מהמפרשים מנטרפים לכשפופרת הנוד. וצאהלות [פיי"ג מ"א] שנינו הסריגות והרפפות מנטרפות כמלא מקדח כדברי צית שמאי וצית הלל אומרים עד שיהא במקום אחד כמלא מקדח.

וראיתי צרינו שמשון פ"ו משנה ה' דלכה להוכיח דאפילו צאין מתערבין אלא דרך הנקבים שאין בהן כשפופרת הנוד נמי מטבילין בהן, מדקאמר צתר הכי מקוה [מגיגה ע"א] שחלקו כסל וגרנותי הטובל שם לא עלתה לו טבילה, משמע דבהך גוונא גופא דלא מהני במקוה שחלקו מהני לטובל בחוכו, וכי היכי דהתם על כרחך צשאין מתערבין כשפופרת הנוד דאי כשפופרת הנוד פשיטא דהטובל שם עלתה לו טבילה, הוא הדין נמי לענין לטובל

בחוכו לא צעין שימערצו המים דרך כשפופרת הנוד. ולדידי לא מיכרעא דרצא מילתא צטעמא קאמר, דמאי טעמא צעין כשפופרת הנוד במקום אחד כדקאמר סל וגרנותי שאין צינייהו כשפופרת הנוד ליכא, משמע הא איכא לא מטבילין ואמאי לא אמרינן המים מעורבין כיון שכולו מלא נקבים, ומפרש טעמא משום דמקוה שחלקו כסל וגרנותי הטובל שם לא עלתה אף שהמים צאין מנהר גדול וכמו שפירש רש"י ז"ל [שם ד"ה דהא], שמע מינה שאין חיבורי המים שמוצרים דרך נקבי הסל שם חיבור, ה"נ אין חיבורי המים שצחוק הסל למי המקוה חיבור אלא אם כן יש צפיו כשפופרת הנוד.

ורבינו שמשון נראה שסובר דיש חילוק בין חולין להקדש, דבחולין לא צעין כשפופרת הנוד ובהקדש צעין. ואין שיהיה אף רבינו שמשון לא אמרה אלא צטובל מוך סל וגרנותי שהמים שחוכו צטולין לגבי מי מקוה כיון שהמקוה מקיפין מכל צד, אצל בחולק מקוה אף שבאחד יש צו ארבעים סאה אין טובלין צשני שאין צו ארבעים סאה. ודברי רש"י הכי מוכחי צהדיא, שכתב דהא ארעא חלחלי מתחלחל והמים הנובעין כאן צאין מנהר גדול, הרי צפירוש דאף דננהר איכא כמה פעמים ארבעים סאה לא מהני חלחול, וזהו דלא כפירוש ראצי"ה. ואין לומר אפילו תימא כראצי"ה וכדמחלק איהו ז"ל צין חלחול הנראה לאינו נראה, שהרי על כרחך הוצרך ראצי"ה לפרש פירוש אחר בהיא דארעא חלחולי מתחלחל כי היכי דלא תיקשי אדיניה. ואני חמה מן הראשונים והאחרונים נוחי נפש שלא הרגישו צדבר זה והציאו דצריו לפסק הלכה, והרי דברי רש"י ז"ל סותרין את דצריו¹⁰³, וציומר צשל תורה¹⁰⁴ אין ספק שאין שומעין לו צדבר זה¹⁰⁵.

והנלע"ד בחבתי
צבי אשכנזי ס"ט

שאלה מא

הנשבע בשעת נישואין שלא ישא אחרת עליה ושהא עמה י' שנים ולא ילדה וגם יש לה מומין. פלפול בסוגיה הגמ' דיבמות וברש"י שם • פלפול בדברי הרא"ש • השגות על החכם המשיב ראשונה • יישוב תמיהה בעל צידה לדרך על הסמ"ג • נשבע לבטל את המצוה • השגה על הריב"ש בדין שבועה ככולל • תמיהא על מהריב"ל • יישוב דברי מהריב"ל והצלתו מטענת מהרי"ט • פלפול בדין חיישינן למיתה דחד או תרי ולא לתר או לזמן מרובה • פלפול בתשו' הרא"ש • השגות על החכם המשיב ראשונה • ויכוח בדברי מהרי"ט • ויכוח בענין הוכיח סופו על תחילתו • השגה על מהרש"ך ששגג שגגה גדולה בפירוש אשה שאין לה רסת

כי סגר ה' צעד רחמה סגורה ומקוגרת עד שלפעמים קודם גמר צעילתו שיחמ ארצה לצלתי נחון זרע מרוב הקושני, גם עוד לה צצבואו אלה יש לה קושני מצפנים וכמדומה שהוא משליחה שהיא קשה צאונן דלל אלה חגרו

שא"ה, ראובן נשא בחולה אחת וכחצ לה נדוניא דהנעלה ליה ממעות מדודים ומשימושי ערסא ומוספת שליט צר מוזי מתמן כנהוג, ושהא עמה י"ג שנים ולא ילדה כלל ונוסף גם הוא שאין לה אורח כנשים, גם לרבות

דלחון
צפתו
לשון
יחידו
פליס
עליה
עמה
חממה
לחנה
לעמו
פליס
עליה
משע
הפני
פליס
לחם
לחמי
הפך
אלמו
הש
שנים
זכה
מקד
ללמד
חלה
וכו
מריה
המני
שחר
אין
ללמ
דחול
דלא
לעמן
לימא
חבני
מנד
7-3
חחמן
ושצו
צאה
צנה

חכמים מי מקוב אמה על אמה. ביום ג' אמות מים שכל גופו עולה בהם לא פלוג בחדם לשער בכל אחד לפי גופו, ואין מנין כוננו ז"ל הלא שיעור מ"ם הוא מבי"ה ומ"ם חסר קורטוב פסול שאין זה מקוב עברה, וכל שיש בו מ"ם כשר אף אם המים מרודין ועובל בשכיבה וכן זי מקואות בזה כי סאה וזוה כי סאה וקב כשפיהו ציזיהן שניהן כשרין אף שאין גופו עולה בזה אלא בשחי, והכא במשין אי סגו בכל סאה, אי"ל שום שיעור, אלא שגריך שיהי כל גופו מכוסה במים בבי"ה, חס דין בטבילה ולא בשיעור המים, ולא יבנו חכמים מעולם שיעור במים כדי שיהי בטוחות שמחכמה כל גופו במים, אלא הבעל ידקוק בדבר, ואפשר דבי חיבות אהרונות מיוחדות וכונת הרא"ש דהא דרשאין פסחים ק"ע אי מים שכיב עולה לא פלוג בחדם להלק בן מקוב למשין, ובדוחק ז"ל הא דסיים לשער במשין דהי דאין בו שיעור אלא כל אחד לפי גופו.

וב"ז דלא כבב"א סו" ק"ך שכי שאינו אלא מדרבנן אף לדעת ר"מ ור"י, ויותר מזה כי שם דלף בזה סגו רביעות אף במקוב, ומ"ם דרבנן והדברים מהמייבוס, הא הן נבדיל מקואות פ"ב מ"ה ספק יש בו מ"ם כו' ובספק דרבנן טבוי כדתיק מ"ג שם ובפ"ו מ"ז ספק כשפ"ה ספק שאינה כשפ"ה פסולה שהיא מה"ה, ומי לא עסקין דאיכא רביעות בכל אחד, והלא לדעת הראש"ד כ"י צע"ה אין חיבור מקואות פחות מרביעות [ע"י לעיל סו" ה ס"ק ו"ג] וכן שנינו מקוב שנמדד ומלא חסר כו' ובדרבנן טבוי אף ברה"י, וכדאמר פסחים ט"ז אי' לטמא אחרים טבוי ועו"ש בפרש"י, וכ"מ פ"ב דמקואות טס, וכ"מ ברי"ש פ"ו מ"ה דחסר פסול מה"ה, וכ"מ בחו"י יבמות פ"ב ד"ה נתן, וכ"מ צע"ה כפ"ו בבי"ה ובבי"ה משנה דספק כשפ"ה וכ"ה ברמ"א ס"ג וס"ד, ולא נחשק בזה אדם מעולם.

ומצ"ן כ"ש כי חו"י נזיר ל"ה זי דאפשר דה"ל רביעות, אבל ב"י כי בשם ר"י"ו משין רביעות, ולי"ע מה יענה לקוי חו"י נזיר שם לחשוב רביעות דמשין.

7 א) סעי' ג"ב פסק המחבר אם יש נקבים דקים הרבה מלטרפים לכשפיהו אם המקוב אי' שלם וכ"י חסר, ומקוב דרביים חגיגה כ"ב אי' דראבי"ה מפרש דהחילוק בין סל וגרונותי שמלאן כלום למקוב שהלקו בכל וגרונותי הוא משום דסל וגרונותי שמלאן כלום איירי ביש מ"ם במקוב במים שהון לסל, ומקוב שהלקו איירי דליכא מ"ם בכל זר, והנה לפרש"י דהא דאמר דארעא חלחתי מהלחלא היינו במים הבאין מן הגבר מוכח דאף ביש מ"ם בלד אחד אין הנקבים מלטרפים וכן פ"י ר"י כמשי"ב הרא"ש וכן בסכ"ס הרא"ש וכ"ד ר"ש רפ"ה, ולדעתם ז"ל צריך לפרש הא דסל שמלאן כלום אי"ל כשפיהו משום דכיון דאין לסל קביעות הוא וזה ליבעל וכיון שאינו מקבל מים כלל בעל וחסיד המים מעורבין, וכ"כ ברי"ש פ"ו מ"ה ז"ל שק וקופה לא בעו נקיבה כשפיהו והא דאמרין צ"י מומר בקדש כו' וכן מוכח בחר הכי דמחלק כו' ש"מ דאיירי במחערבים דרך הנקבים [במים וחלה הכלים מחבטלים כ"י דל"ל] וכי הלקו נעשה כשי מקואות, ולחולין דלא גורמין הוי שרי להעביל בשק וקופה אף שאין בפיו כשפיהו ר"ל לחולין שהנידון הוא בעוקר דין טבילה הוי שרי להעביל אף שאין בפיו כשפיהו, והלכך לרעה דאמר דהא דאין מעבילין בני בחוק כלי לקדש משום דלמא יעביל בכלי שאין בפיו כשפיהו בשק וקופה סל וגרונותי שרי, ונראה לדעת דוקא בכל הכלי נקוב ואינו מחזיק כלל אבל אם רוב הכלי שלם אלא מעוטו מלא נקבים אינו בכלל שק ואפשר דצריך כשפיהו במקום אחד, ונראה דעת ש"ס שמסכימים לראש בעין מ"ם במשין אין מכרימנו לפרש כפר"ש ושפיר י"ל סוגיא דחגיגה כראבי"ה ולכן אף שרי"ת ג"כ ס"ל כר"י דרך משין לחדם כמשי"ב רש"י"ה בתי"ב וכ"ד רש"י"ה ור"ן להחמיר וכן סתם בשו"ע מ"מ י"ל כראבי"ה, ודעת הרמב"ם והראש"ד שמחירין משין כ"ש לחדם אין מכרימנו לפרש כפי ראבי"ה דשפיר יש לפרש כפרש"י ומ"מ ראבי"ה יחידא דרש"י ור"י ור"ש ור"ש פלגי עלי' [ובן ב"י בהשכיל פלוג על ראבי"ה אף דס"ל לחדם נמי סגו]

אמר רחוק ולא יעלמו המים בכל הכנה, ומה פשט הרא"ש דהמים החו"ה המעין היבש ויודים היבשים רטבו והולילו מיומיו, ומבין בזה המים, אלא שנתערבו מעט מהשארבין, ולכן לא הכשיר אלא כ"ה, אבל לא בשפך לחוך המעין בין ששפך בבי"ה בין ששפך ברהמשה, ועטם הכי שכי דאכתי אי איכא רובא שאובין ומיעוט משין נמי כשר, ונראה דאינו טעם הרבה דקים לן דלא נתיבש המעין לגמרי, דמאי פסקא הלא איכא הרבה מעינות מכזבין וחורבין ימוטבין, וקלוי לפי ראות בעינים אם היבש המקוב יבש או לא, ועוד לנעטם הכי היבש לן להכשיר אף בשפך בבי"ה למקוב, ובתחלת דבריו כי הרא"ש ח"ל זה י"ל להכשיר כיון שלא המשוכו המים לחובו אלא אנך קרקע נמשך לחובו דרך גידי הארץ, ועטם הכי כי בל הדבר ידוע וא"כ אין בו ספק כלל וא"כ אף בשפך לחוך המעין, אלא כוננו ז"ל אף אם לא נחלעו שהקדימו כהן מי המעין וכן הרוב, על כל פנים זהו ידוע שהיו למרות המעין דלא יל יודי לנרות אלו בזה מים המכונסין בבור הרחוק לכאן, ובדאי לא נתיבשו לגמרי, שאילו היו יבשו לגמרי לא היו המים באין לכאן, ויש כהן מי משין כ"ש בודלי.

סימן קלו (ט)

ה) שו"ע סו" ר"ה כ"ה א', או משין שיש בהם מ"ם, ע"י בהגרי"ה ז"ל, ודבריו ז"ל נע"ג וכמשי"ב קמח סו" ז' סק"ד, ומשי"ב עוד דכין דמטבר בוחלין לחדם מעבר כ"ש, אין זה הכרה דמשין השיב חיבור אף בוחלין, ומשין מעבר מקוב חסר או שאוב אף שהמעין זהו והמקוב השבוב, וכמשי"ב ש"ך ס"ק קכ"ע ומבואר ברי"ש רפ"ה, דחילת משין הוא חיותו ועיקרו, אבל זחילה מקוב הוא הפסדו ואפי"הו, וקיומו כשצדק, והלכך במקוב בעיני מ"ם השבובין חתול לא השיב מי סאה, אבל משין השיב מי סאה אף בוחל, ומשי"ב עוד רבנו דמגל אין רחוק דנקט ארבעים סאה כו' שיחכמה בו האדם, אין זה מספיק למה ענה האדם להסוף דברים שאין צריך דודאי לא השיב טבילה אם לא הא כלו במים, וע"י צפ"י הראש"ד עינות פ"ה מ"ב שפי"ה פ"ה אחר בכל [ע"י לעיל סו" ה סק"ן] גם ב"י בהשכ"ל כי דגל השיב השבובין דכה בהחופה מחזוק את המים שלא יפולו, עד שינוחו על הארץ ואם הוא עובר על האדם דרך מרולתו השיב השבובין, ואח"כ כמ"ד דהים במקוב והלכך בעיני מ"ם, ואינו מנין דהא כשנפל על האדם על הארץ ע"כ הוא נשבר לרסיסים וחלוי כוננו ז"ל שפ"ל בבור והאדם צבור אמנם כ"ו דחוק ולפ"ה נראה כשפ"טו.

ובכתב הגרי"ה בשם ח"ה בשם ר"ה עוד רח"י מהא דיומא ע"ה א' כיון שנגיע לפתח צ"ד כו' וכי רצנו לחמור דהא כל המעין מחובר כאהד, ואפשר דכונת ר"ה ז"ל מהא דאמר שם חר"י מבין רמז לנהה שצריכה ליבש עד נארה במים כו' ונראה דר"י ס"ל דהא דאמר פסחים ק"ע א' כל בשרו במים מים שכל גופו טילה ושיערו המים כו' ביום ג' צריך שיהי כן עמק המים, ואין לא ס"ל כן, ואם כך דרשא דכל גופו עולה הוא בין במשין ובין במקוב נראה, אבל אם לא נאמר אלא במקוב ובמשין כל שהו, ח"כ הכא במשין דהוי ח"ל עד נארה.

ג) והא דמנריך ר"ה מ"ם לחדם הוא מה"ה דדרשה דפסחים ק"ע א' כל בשרו במים מים שכל גופו עולה קאי בין אמקוב ובין אמשין, וכן מפורש בחו"י נזיר ל"ה ז' שפי"ה הא דתי"ב משין מעבר כ"ש ומקוב במים לכלים לאהר שבעלו רביעות, דאי אפשר לפרש לחדם דהא גם משין צריך מ"ם, ואם איחא דמדאורייתא ח"ל שפיר מחפרם הא דתי"ב לחדם, וכן הראש"ה בתי"ב כי דלפ"ה צריך לפרש הא דתי"ב לכלים חו" דוחק, וכן ברי"ש פ"ק דמקואות והרא"ש פ"ה הא דתי"ב לכלים, ומכל זה מוכח דלפ"ה צריך מ"ם מה"ה, וכ"כ רש"י"ה ור"ן דראו להחמיר באיסור כרה, אלמא דהוא חיפור דאורייתא, וברא"ש ז"ל סיים ח"ל וגם מהמנדר הו"ל ושיערו

סגו צמטין כיש] ויש לשי' לפי רבזייה אחי לייגור דלמא ויטבו
 במקורו של מים וכו' טבל בצר שיעורא, וכתבו אחרונים זיל שלא
 להקל באיסור דאורייתא, [מיכה משיב צפיה ס"ק ל"ה עוד טעמים
 לאסור אין להם מקור כלל לכאורח] ויש לשי' או מותר לעבול בשק
 וקופס בצלון מים חזקה לכן, או ראוי לחוש לדעת רבזייה להחמיר,
 ולי' רמי' סעי' ג' הוא כפרי' וא"כ אף אם המקור מלומס, וא"ש
 ואש"כ שכתב רשב"א שאין מים שבכלי משלימין את המקור כמשיב
 לעיל ס"ג ס"ק"ב, ונראה דשק או כלי נקוב בשוליו כשפרי' מים
 שבכלי נמי משלים, ונראה דאף אם רוב המים בכלי ומיעוטו בחוץ
 עובלין בכלי.

ואם המים בצלון מן הכור למקור שבי רמי' להקל, יש עוד סניף
 להקל משום דהשיב שם משני על המקור וכמשיב ס"ג ג'
 ס"ק"ה, וא"כ לדעת רמב"ם ורשב"ד וא"ש דגם לאדם סגו צמטין כיש
 כשר, ולדעת רבזייה גם לדעת ר"ת וא"ש דלאדם צמטין מים יש
 כאן לירוק מים, ואף רבנו הגדול הגרי"א ז"ל הסכים לדעת רבזייה,
 ולדעת הרמב"ם צמטין כיש לאדם, ומי"מ אין לעשות מטעה להקל
 כספיקא דאורייתא, וריב"ע דסוגיא מוגבה כ"כ אי כהמחמירין
 וכמשיב ס"ק"א.

ובשם שאין נקבים מלטרפיים כך נקב ארוך וקצר לא השיב כשפרי'
 עד שיהא צרכו וכתבנו, והוא נ"מ בין הלך המקור בצנז
 או בכל, וכן לענין לעבול בחוץ אף חילוק בין שק לסל.

ד והח"צ ז"ל ס"ג מ"כ דדוקא בשק מטבילין אבל לא בשל והא
 דמטבילין בשל וגרונתו היינו דוקא בשקט פיכה במקור
 ומשום דכל שאין צפוי כשפרי' יוכא, והא דסיים ומקור שחלקו
 כ"י וכו' טעמא לדיוו דאש"כ שאין המים מלטרפיים דרך הנקבים
 מי"מ לא גזיין דלמא לא יכ"י צפוי הכל כשפרי' ולא נראה כלל,
 ועוד דע"כ מקור שחלקו אש"י חלקו צנזו פסול דהא ארעא כבדו דמי
 וצמטין כשפרי', וע"כ דלעבול בשק עדיף דבעל אגב מקור, וא"כ
 ז"ל דגם בשל עובלין, ומה רא"י מיתא ממקור שחלקו לדין לעבול
 בשל, ועוד למה הכי כל וגרונתו שמלאן כלים כ"י ואם לא שקט
 פיכה צמטין לא עלתה לכו עבירה לבלים שצחוקן, ועוד לעיל באגויה
 הו"ל לומר איכא בייבוי שק ובל שמלאן כלים דשקט הוי מלהא
 פסוקתא טפי דלא חויטין משום אין צפוי כשפרי', לכן אין לנו
 אלא דברי הראשונים שאין חילוק בין שק לסל, והא דאמר הגיגה
 שם שאין צפוי כשפרי' יוכא היינו שאלת פוי כשפרי' יוכא צבו
 שאין נפקותא צבו, ומשי"כ הח"ש סה"ש מהלק בין הולין להקדש
 ובקדש צמטין צפוי כשפרי' תמוה וכבר נתבאר לעיל דברי ר"ש.

נראה דלענין לעשות מקור בכלי למי"ד דצמטין נקוב כשפרי',
 לא סגו בנקבים דקום בלירוף כשפרי', אלא צמטין כשפרי'
 צמטין אחד כדון לירוף צ' מקואות חסרים, וכן לענין לפסול המקור
 למי"ד דצמטין נקוב כשפרי'.

סעי' י"ג הבא להכשיר כ"י אש"כ שאינו משיקו אלא כשערה כ"י
 היינו אף אם אין בנקב כשפרי', וכי"מ בש"ך ס"ק קע"ז,
 ומי"מ לענין לעבול בכלי כ"י יהיו המים שבחבוי שאובין צמטין נקוב
 כשפרי' אף למי"ד שאובין דרבנן, דחיבור למקור עדיף טפי וסגו
 כ"כ"ש, אבל שיהיו המים חסובין כמקוהין בקרקע ולא בכלי צמטין
 נקב כשפרי' שזהו שיעור חיבור מה"ת, וכמשי"כ ש"ך ס"ק קע"ז.

ה' סעי' י"ד כותל שצן צ' מקואות שנסדק כ"י ט"י ע"ז וש"ך
 לדודין ספיקא הוא וצמטין כשפרי' בין לשתי ובין לערב,
 וניהו או נסדק בין לשתי בין לערב ודאי סגו כ"כ"ש, ואין ני"מ בין
 צ' המקואות חסרין לחסר בצד שלם, ואם נסדק לשתי לחוד ויש
 בלירוף הסדק כשפרי' אם שיהיה חסרים לא מהני, ואם אחד
 שלם הלוי צפונתא כמשי"כ לעיל ס"ק ג', והכא איכא עוד ספיקא
 אולי בשתי סגו כ"כ"ש ומי"מ קשה להקל דא"כ יתקול בין בשתי בין
 בערב זה א"כ.

וב' צ"י בשם ר"י דמי"מ כותל שנסדק לשתי מלטרף היינו מלטרף
 לשפרי', ובר"מ פ"י מלטרף שיהיו המקואות כחד וכי"מ שהימת

הר"ש והרא"ש וכמשי"כ צ"י וכן נראה דאין להחמיר באיכא סדק
 כ"ש לשתי ולערב, אף שאין בלירופו כשפרי', ומי"מ נראה דצמטין
 בנקב כקלבי' ללא גרע מעי"ג כותל דצמטין כקלבי' כמשי"כ ש"ך
 ס"ק קי"ט, ולא מסתבר דנסדק עדיף דרואין את הכותל שצן המים
 כאילו אינו, ושוד הרי לא חלקו אף אם הסדק בשפת המים ואם
 נסדק את הכותל שלמעלה ויהיו המים ע"מ הכותל אחתי צמטין
 כקלבי' אבל אם לעולם צמטין עירוב המים כקלבי' יומא, ושיעור
 הסדק נראה דכרוב הכותל שיעורו.

והא דפרי"ש ור"ש"ש נסדק לשתי היינו מומין לשמאל, אש"כ דשתי
 מקרי הקיום העומדים בקרקע וכדמוכה עירובין ט"ז צ'
 נראה דכס מפרישים נסדק לשתי היינו שהסדק סדק את השתי.

ו' סעי' י"ה חורי המערה כ"י יש לשי' או סגו צמטין להטפיה
 או צמטין כקלבי'ש, ונראה דסגו צמטין להטפיה דהא
 הן פ"ז מי"ז הטבול צו את המטה אש"כ שרגליה שוקטות צמטין
 כ"י מפני שהמים מקומים, וכן צפיה מ"ה אם הדיוס ודיו כ"י
 וקשה הא קו"ל דצמטין צמטין כקלבי'ש והא דאמר גיטין ע"ז
 דעופה להטפיה חיבור ר"י הוא ואין קו"ל כרבנן דצמטין כקלבי'ש
 כמשי"כ ה"י שם ור"ש ספ"ה דעברות, ופסקה הש"ך ס"ק קי"ט,
 והכא לא הוי רק עופה להטפיה כמשי"כ הרשב"א צ"ח הוצא
 בב"י ס"י ק"ז ובע"ז ס"י ק"ך, אבל אי חורי המערה סגו צמטין
 להטפיה יומא, ואי איכא שאובין בחורי המערה ואין בהן כקלבי'ש,
 לכאורה לא סלקו לכו השקא דהא בגיטין שם פירש ה"י דלענין
 השקא לא אפשט אי סגו טעופה להטפיה ואפשר דצמטין כקלבי'ש,
 ומי"מ הכס צמטין בכלי אבל בחורי המקור עדיף, ונראה דכ"י
 דעת המדריכי סוף ע"ז שהביא רמ"א ס"י ק"ך וכמו שפי' הגרי"א
 שם, אבל לדעת הגרי"א שם מוציא דמטכר גם שאובין צמטין
 להטפיה.

והטובל כ"י נראה דכל שעברו מים עופה להטפיה על הכלי השיב
 עבילה וא"י כקלבי'ש כמו דסגו צמטין ודו.

ז' ר"ש ספ"ה דעברות הביא דעת ר"ת דשיעור הנקב כשפרי'
 ומים סגו צמטין להטפיה, וכן צפירה למעלה סגו
 צמטין כשפרי' על רוס קלבי'ש ושיעור המים טע"כ"ט, ובקמח' א'
 ג' נתקיינו צוה וכו' גרע פרה כ"ש למעלה מנקב כשפרי', בלא
 למעלה הכל פרוץ ויש כאן כמה שיעורי דשפרי', ועוד אין יתכן
 פירוש כקלבי'ש חוץ המים ואין צ"ה מים רק טע"כ"ט, ונראה דעת
 ר"ת דהנקב לירך שיהי' צלל המקור דוקא, והא כותל שצן צ'
 המקואות גבוה מהמים שסביבותיהם והנקב כשפרי' מקלוהו בלוי
 המקור ומקלוהו למעלה אין כאן עירוב מקואות, אלא לירך שיהי'
 כל שפרי' בלוי המקואות, והא פרוץ הכותל למעלה סגו צמטין
 כשפרי' רחצ כשפרי' צמטין חוץ חוץ המקואות ועירוב
 חוירי המקור עופה אוחן כחד מק"ה, ה"ה שצריך חיבור המים מה
 לוח וצוה סגו צמטין להטפיה, ואף לפר"ח רבנן פליגי אדרי'
 דהא אמר גיטין ט"ז ה' ור"י הוא משמע דרבנן פליגי עלי' והיינו
 מתני' דפרה פ"ה מ"ה דקתני המים לפני כקלבי'ש, אלא דמתני' ספ"ה
 דעברות אחי' כ"י, ואפשר דבלבד כמנהו, וכ"כ צ"י בשם המ"ק
 וריב"ש דפר"ח סגו צמטין, וכי' עוד ריב"ש נפרש דקלבי'ש וטע"כ"ט
 חד שיעורא, ולפ"י הא דאמר גיטין שם ור"י הוא משום דלוח
 לוח כהדיוס דסגו צמטין ומה שצמטין דקלבי'ש וטע"כ"ט ה'ז
 שיעורא והח"ק, עוד כ"י ריב"ש דנדרת ר"ש אם המים שועפים על
 כל הכותל סגו צמטין, וזה חומת דר"ש כהן כן לר"י דוקא אבל
 לרבנן לעולם צמטין כקלבי'ש, כהנן שפ"ה דפרה, ומהי ספ"ה
 דעברות אינה כ"י לפר"ש, והלכה כרבנן דלעולם צמטין כקלבי'ש,
 וכן בחו' הגיגה כ"כ צ' בשם ר"י מוציא דרבנן לעולם צמטין
 כקלבי'ש וכדמתני' דפרה.

חגיגה כ"א צ' חודיה בעובי' חן תימא נהר"א דכנרת הפורה
 כ"י כ"י פ"י דעת ר"י דלענין השקא טע"כ"ט חיבור דהא
 קתני משקא עופה אינו חיבור מכלל דטע"כ"ט חיבור וצריחה חמת'
 קאי, אלא דדחי ל"י דרי"י ה"ה, ואין לרבנן מצט"ה קן, ור"י חות' ל"י
 לענין

לענין מקואות ט'
 טע"כ"ט חיבור, ו'
 לענין השקא, אלו
 לר"י, והנה קשו
 השקא, ובמקור'
 אף בקרקע שוב
 דמי"ל להכני' גוב'
 בגוד אחיה יקול
 דלא הוי חיבור צ'
 צמתי דטע"כ"ט
 אשכחן שהקול ר'
 לומר כי היכי דו'
 לענין השקא, אכ'
 אין נזק חיבור
 הר"ש הג"י דה"י
 דגיטין לענין מקו'
 חב א"ש לפר"י, ו'
 ולפיכך און לזק'
 צמטין אלא צ"ס
 לענין זה השקא ו'
 ה'
 ומה שנדחקו הו'
 כלל כ"י, ו'
 גם במקואות, אמ'
 דטובלין בתחומה,
 פליגי, ואש"כ דה'
 ז"ל משום דלא ה'
 דס"ד דטע"כ"ט הו'
 חיבור כהנן צמת'
 גוד חסיק דכ"ו ו'
 כמחזירין לענין ה'
 כ"י אשכח דקטע"כ'
 כ"י
 ומה שהקשו למסנ'
 ולה להשקא,
 אינה מבן עדיף ל'
 הו' סנז דקל' להו'
 לענין מקואות, מי
 ליעול ל"ש דהס'
 השקא, ובדחן צב'
 עד שיעבול את ל'
 בלמת י'
 ה' ש"ך ס"ק ק'
 צבאין
 כמותו דפוסל משני'
 סעי' מ' [ומשי"כ ו'
 דעת רא"ש תמוה
 ז"ל תמוהין שם ג'
 מחשבו הכל חזותין
 אשכחון מי"מ מיטו'
 והביאו רא"י מה' ד'
 עליונים זוחלין ור'
 מודים, ולכאורה כל'
 אבל לרבנן דלא חן
 זוחלין לקטפסר, ו'
 גוד אחיה ג"ס לר"י
 חגיגה י"ט ה' ד"ה
 חיבור לעולם אלא ש

מִשְׁנֵת סִימָן לַמַּ מִנְשָׁה קֶעַג

בהם ארבעים סאה, ולהכי עלתה לו טבילה ובפירוש הרא"ש מבואר שם דסובר דשק וקופה לאו כלים הן דכתב וז"ל מפני שהמים מעורבין דרך נקבי האריגה, ואין תורת כלי עליהם לפסול המקוה וכו', אלא מטבילם ומעלן כדרכן, שאין המים שבתוכן שאובים עכ"ל.

וּנְרָאָה דהראב"י סובר כהר"ש דשק וקופה הוה כלי, ואע"ג דלא נעשה שאובים המים שבתוכם, מ"מ כשמטביל כלים בתוך השק והקופה אם לא החיבור של הנקבים שיש בהם למים שבמקוה לא הי' עולה להם טבילה, וחילוק ביניהם לכלי גמור הוא, דבכלי גמור רק כשיש בו נקב כשופרת הנוד במקום אחד אפשר להטביל בו, דרך בכה"ג מתחברים המים שבתוכו למי המקוה, אבל בשק וקופה הואיל ומלא נקבים, אע"פ שהם דקים, מ"מ מתבטלים המים שבתוכן למי המקוה, וכן ג"כ המים שבשק וקופה משלימים למ' סאה, הואיל והמים שבתוכם לאו שאובים הם ומתבטלים להמים שבמקוה והרי הן כאחד, אבל כשחולק המקוה שיש בה בדיוק מ' סאה עם מחיצה של שק סובר הראב"י דבזה חסר לשיעור של מ' סאה, הואיל והמים שבצד אחד לא מתבטל למים שבצד השני, ושאינו שק וקופה מלאים כלים שמטבילין יחד עם כלים דנתבטלו למקוה ונעשו כאחד.

וּבְזוּה יבואר מאיפה לוקח הראב"י לאמר דחולק המקוה בשק דמהני רק כשיש מקוה בצד ואם נאמר דסובר הראב"י דשק וקופה הם כלים, ואולוי החיבור היה א"א להטביל בהם, דהיה נחשב שהמים שבהם נפרדים מן המים שבמקוה, ובכה"ג שמלאה בנקבים דקים דומה לשופרת הנוד במקום אחד וא"כ למה כשעושה מחיצה בשק לא מהני, והא שפופרת הנוד במקום אחד מהני בכל כותל, אלא משמע דבכה"ג אינו כשופרת הנוד במקום אחד, ומהני רק כשמטביל השק והקופה עם הכלים בתוך המקוה דאו המים שבו מתבטלים למקוה, אבל כשחולק המקוה בשק לא מהני להשלים המקוה למ' סאה עד שיהיה שפופרת הנוד במקום אחד, אבל בנקבים דקים אפילו כשזה בכל המחיצה, המים בשני הצדדים לא מתערבים, דאפשר שהמים יתבטלו וזה רק כשיש מקוה שלימה בצד, דאו המים שבצדה מתבטלים להמקוה דרך הנקבים הדקים שיש בתוך המחיצה.

שאובים הן, ואיך אפשר שהראב"י יסבור דצריך גם בשק וקופה חיבור כשופרת הנוד למקוה שיש בה מ' סאה, ולא משלימים המים שבתוכם למ' סאה.

וְכֵן קשה דהא במס' חגיגה דף כ"ב משמע דאיירי במקוה מצומצמת, ואע"פ"כ המטביל בסל וגרנותני מהני בהן טבילה, דהא אמרינן התם «ואודא רבא לטעמי, דאמר רבא סל וגרנותני שמלאן כלים והטבילן טהורין, ומקוה שחלקו בסל וגרנותני הטובל שם לא עלתה לו טבילה», במה איירי אם כשיש מקוה חוץ מן המים שבסל וגרנותני, הלא אז מהני גם כשחילק המקוה בסל וגרנותני, וכדכתב הראב"י, ואיך אמר דהטובל שם לא עלתה לו טבילה, וע"כ דאיירי כשיש בדיוק מ' סאה, ובזה מחלק בין סל וגרנותני שמלאן כלים והטבילן לבין מקוה שחילקה בסל וגרנותני, וא"כ הלא מפורש בדברי רבא דבסל וגרנותני אפשר להטביל כלים גם כשאין במקוה רק מ' סאה יחד עם המים שבסל וגרנותני.

ה) וְהִנֵּה אע"פ שלכאורה נראה שהר"ש והרא"ש אולו בחדא שיטתא בהא דאמרו «אם היה שק או קופה, מטבילין בהם וכו'», המעיין טוב יראה שיש הבדל ביניהם, דהר"ש כתב וז"ל שק או קופה, לא בעו נקיבה כשופרת הנוד, והא דאמרינן בפ' חומר בקודש (דף כ"ב) דסל וגרנותני שמלאן כלים והטבילן דטהורין אף לקדש, ולא גורינן שמא יטביל מחטין וצנורות בכלי שאין בפיו כשופרת הנוד, משום דסל וגרנותני שאין בפיו כשופרת הנוד, לאו משום דלבעי שיתערבו המים דרך פיו, אלא אפילו אין מתערבין אלא דרך הנקבין שבתוכו בטלין מים שבתוכו אגב מי מקוה, כיון דמלא נקבים ואין מחזיק מים כלל, וכן מוכח בתר הכי דמחלק בין סל וגרנותני שמלאו כלים למקוה שחלקו בסל וגרנותני, שמע מינה דאיירי במתערבין דרך הנקבים אלה המים הכל מתבטלים, וכי חלקו נעשה כשני מקואות וכו' ולא הוה כשאר כלים וכו' דהני לא חשיבי מיא דידהו כשאובין עכ"ל, משמע מדבריו דגם שק וקופה הוה כלים, רק שהמים שבתוכם מתבטלים למים שבמקוה דרך הנקבים הדקים שבהם, ואע"פ דמים שבהם לאו שאובים הם וכדכתב ולמה צריך לביטול, ע"כ דמשום שסובר דמ"מ כלים הם ובלי ביטול להמים שבמקוה המטביל בהם לא היתה עולה להם הטבילה, דאו היו נחשב שהמים שבכלי הם לבד ואין בהם מ' סאה, ורק משום דמתבטלים למים שבמקוה אע"פ שביחד אין בהם יותר ממ' סאה, מ"מ נחשב שגם בשק וקופה יש

7 ←

→ ו) בריב"נו חננאל במס' חגיגה דף כ"ב כתב וז"ל ואמרינן מאי איכא בין ר' אילא

דרך הנקבים, מ"מ לא גורנין דלמא לא יהיה בפי הסל כשפה"ג, ולא נראה כלל, ועוד דע"כ מקוה שחלקו אפילו חלקו בבגד פסול, דהא ארעא כבגד דמי ובעינן כשפופרת הנוד, וע"כ דלטבול בשק עדיף דבטל אגב מקוה, וא"כ י"ל דגם בסל טובלין, ומאי ראייה מייאז ממקוה שחלקו לדין לטבול בסל, ועוד לימא הכי סל וגרנותני שמלאן כלים וכו', ואם לא שקע פיהן במים לא עלתה טבילה לכלים שבתוכן, ועוד לעיל בסוגיא הו"ל למימר איכא בינייהו שק וסל וגרנותני שמלאן כלים דבשק הוי מילתא פסיקתא טפי דלא חיישינן משום דאיין בפיו כשפופרת הנוד, לכן איין לגו אלא דברי הראשונים שאין חילוק בין שק לסל, והא דאמר בחגיגה שם שאין בפיו כשפופרת ליכא, היינו שאלת פיו כשפופרת ליכא בין חולין להקדש וכו' וכבר נתבאר לעיל דברי הר"ש וכו' עכ"ל, ופלא שהביא את הח"צ, והא רבינו חננאל כתב בפירושו כדברי הח"צ, ומה דהקשה החו"א, לפי מה שביארתי דשאני שק דאינו כלי, משא"כ סל וגרנותני דהוו כלים, ולא קשה כלל זה שהקשה החו"א.

ז) ובהא דכתב הראב"י וז"ל וההיא דארעא תלחולי מחלחלא ה"פ כשחופר בסמוך זה לזה שנים או ג' חפירות שכולן חסרין ואין באחד מהן מ' סאה, אע"פ שניכר, דארעא תלחולי מחלחלא, והתלחול מפעפע מזה לזה, אפ"ה לא הוה חיבור, אבל אם חופר אצל גהר, או אצל מקוה שלם בכדי שאנו רואין את התלחול, בכה"ג נראה דהוה התלחול חיבור וכו' עכ"ל, מפורש דרק כשהתלחול ניכר דמפעפע מזה לזה ואז הוא דמחלקינן בין כשיש בצד מקוה שלימה להיכא שאין בשום אחד מ' סאה, ואלו מראשונים אחרים משמע דמפרשים תלחולי מחלחלא דאינו ניכר התלחול, דהא הרא"ש בהל' מקואות במס' גדה בסו"ב כתב וז"ל והא דתנן המעיין מטהר בכל שחזא והמקוה במ' סאה, והיינו אפילו אחר שבטלו רביעית של מקוה כדפרישית, אומר ר"י דהיינו דוקא לטבילת כלים, אבל לטבילת אדם בעינן מ' סאה וכו' ומביא ראייה מדאמרינן פרק חומר בקדש (דף כ"ב) דהא ארעא כולה תלחולי מחלחלא ובעינן ארבעים סאה, ובמקוה לא שייך לאמר תלחולי מיחלחלא אלא במעיין שגידי המים מתחברין תחת הקרקע, וקאמר דבעינן מ' סאה, אבל הראב"ד ז"ל כתב דאפילו לאדם מטהרין בכ"ש, רק שיהא כל גופו עולה בהן בבת אחת, וכן כתב הרמב"ם ז"ל (בהל' מקואות פ"ד), ונראה דברי ר"י, כי אין להשיב על הראיה שהביא, וגם מסתבר וכו' עכ"ל, מפורש דמפרש בהא דאמרו תלחולי מחלחלא במי מעיין, שהמים באים דרך

ובין רבא, איכא בינייהו סל וגרנותני שמילאן כלים והטבילן וכו', ורבא סבר כי אמרינן אין מטבילין בתוך כלים, כגון כוסות בכוסות או כוסות בקערות או קערות בקערות וכיוצא בהן, שיש בהן מי שפיהן צר, וחיישינן דילמא אתי לאטבולי במי שפיו צר פחות מב' אצבעות שוחקות, אבל סל וגרנותני פומייהו רויחן טובא, לא חיישינן, דהא ליכא סל וגרנותני פחות פומייהו מב' אצבעות, ואודא רבא לטעמי, דאמר סל וגרנותני שמילאן כלים והטבילן טהורין, מקוה שחלקה בסל וגרנותני הטובל שם לא עלתה לו טבילה, מפני שחולקת את המים ואינן נמצאין מ' סאה במקום אחד, ואי אמרת האיכא נקבים קטנים שהמים מבצבצין בהן כמו נביעת מים, לא מטהרינן כה"ג, דהא ארעא כולה תלחולי מחלחלא ובעינן עד דאיכא מ' סאה במקום אחד וכו' עכ"ל, מפורש בדבריו דגם להטביל כלים בתוך סל וגרנותני לא היה יכול אם לאו שפיהן רחבין כשפופרת הנוד, ולא מתני בהם בזה שמלאין בנקבים דקים, וע"כ משום דסובר דסל וגרנותני הוו כלים, וא"א להטביל בהן כשאין בהן נקב כשפופרת הנוד במקום אחד כמו כל הכלים, ולא סובר שהמים שבתוך הסל וגרנותני מתבטלים למי המקוה.

וצריך עיון אם כשיש מקוה שלימה בצד אחד של הסל והגרנותני אם מתבטלים המים שבהן למקוה שבצדה לדעת הר"ח, ואולי בכלל לא מהני כשאין כשפופרת הנוד במקום אחד, והא דאמרו במקואות פ"ו מ"ה "אם היה שק וקופה מטבילין בהם כמה שהם מפני שהמים מעורבין". מפורש דכן מחברין הנקבים הדקים המים שבתוך השק וקופה להמקוה, ע"כ צריך לאמר דס"ל להר"ח דשק וקופה שאני שאין הם כלים ואינם חולקים רשות לעצמם ומש"ה מתבטלים למקוה, משא"כ בסל וגרנותני שגדולים וחולקים רשות לעצמם, כמו שידה ותיבה, דלא מתבטלים למקוה, וכדי שיוכל להטביל בהם צריך כשפופרת הנוד כמו בשידה ותיבה, אם לא שנאמר דאיירי כאן במקוה שלימה בצד השק וקופה, ונצטרך לאמר דבכה"ג מודה רבינו חננאל דמהני בזה שמלאים נקבים דקים שיתבטלו המים שבהם למקוה.

ובחזון איש ביו"ד סי' קל"ו ס"ק ג' כתב וז"ל והח"צ ז"ל סי' מ' כתב דדוקא בשק מטבילין, אבל לא בסל, והא דמטבילין בסל וגרנותני, היינו דוקא בשקע פיהן במקוה, ומשום דס"ל שאין בפיו כשפופרת הנוד ליכא, והא דסיים ומקוה שחלקו כו' יתיב טעמא לדינו, דאע"ג שאין המים מצטרפים

גידי המים שתחת הקרקע דלא ניכר שום חלחול, וכן פירש הר"ש בפ"ה דמקואות מ"ב דכתב וז"ל וכן משמע בפ' חומר בקודש דאמר רבה מקוה שחלקו בסל וגרנותני הטובל שם לא עלתה לו טבילה, דהא ארעא חלחולי מחלחלא, ובעינן ארבעים סאה במקום אחד, והיינו המים הנובעים, דאילו מי גשמים לא מחלחלי עכ"ל, ובביאור הגר"א ביו"ד סי' ר"א ס"ק ה' כתב וז"ל ולי אין ראיתו של ר"י מובנת כלל, דאטו שאובים לא יוכלו לילך בגידי הקרקע, והרבה סילוגות של מים שהולך בתוך הבור והבור לא נתמלא, והמים הלכו בגידי הקרקע, וכתבו בספרי הטבע שכמה פעמים מצאו דגים בתוך בורות מים מכונסים וכו' עכ"ל, לפי דבריו גם במקוה שייך חלחולי מחלחלא, ומ"מ לא מפרש שניכר החלחול, אלא שהמים באים דרך גידי המים שתחת הקרקע וזה דלא כהראב"ה.

ובאמת עליהם קשה בהא דאמרו, ומקוה שחלקו בסל וגרנותני הטובל שם לא עלתה לו טבילה, דהא ארעא חלחולי מחלחלא ובעינן דאיכא

מי סאה בבת אחת, מהו הדמיון מארעא לסל, הא בסל וגרנותני ניכר החלחול משא"כ בארעא, וא"כ אפשר דבערעא אין החלחול חיבור הואיל ולא ניכר, אבל בסל וגרנותני שניכר החיבור כן הוה חיבור, וע"כ צריך לאמר שאלו הראשונים סוברים שאין לחלק ביניהם, אמנם הראב"ה הוקשה לו זה, ולהכי פירש דגם ההוכחה מארעא דחלחולי מחלחלא איירי בשניכר החלחול בארעא כמו בסל וגרנותני, אמנם צ"ע מאיפה לוקח הראב"ה לאמר ככה, ואין כ"כ פשוט לו דהיכא דמחלחל בארעא אפילו כשניכר החלחול דלא הוה חיבור, ועל הראשונים האחרים שסוברים דאיירי בחלחול דרך גידי המים שבקרקע קשה, הא חזינן שיש חילוק בין טיט לסל וגרנותני דהא כשסילק הטיט מן המקוה והניחו בצד נעשו המים שבתוכו שאובים, ואלו מים שבשק וקופה לא נעשו שאובים אפילו כשמעלה מן המקוה, וע"כ דשאני טיט משום דמחזיק קצת המים, הואיל ואין בו נקבים רחבים כ"כ כמו הנקבים שבשק וקופה, וא"כ קשה מה היא ההוכחה מארעא לסל וגרנותני.

סימן מ

בענין גסטרא שבמקוה איך המים שבו מתבטלים למקוה

לא היו נטמאים כמו מי המקוה, דמי גבא לא מקבלי טומאה, ומשום דהוה מחוברים לקרקע, ומים שבגסטרא ע"כ דהוה תלושים מדמקבלי טומאה מן הגסטרא, ומ"מ דין מי מקוה עליהם מדירדה הטומאה מן הכלים שהטבילו בתוך הגסטרא, רק שעלתה עליהם טומאה חדשה מן המים שבגסטרא, וזה פלא גדול וחוסר הבנה, ראשית קשה שהמים שבגסטרא מתבטלים למקוה בלי שום חיבור למקוה, וזה לא מצאנו בשום מקום, והא חזרי וסדקי המערה, וכן עוקה כשאינה מעמדת עצמה צריך שיהיה ביניהם לכל הפחות חיבור במשהו, עוד חידוש יש בה שגם כשהמים הם תלושים דין מקוה עליה, ועד כה היה פשוט שהר"ש סובר דפסול כלי למקוה הוא משום שהמים שבכלי הם תלושים, ולהכי הוא דסובר שכשיש חיבור כשפופרת הנוד דרך הפה שבכלי דאפשר להטביל גם בכלי מדאורייתא, ואיך כאן בגסטרא גם כשהמים שבתוכו תלושים אפשר להטביל בתוכו.

וע"כ צריך לאמר דהר"ש סובר כשיטת הראב"ה, דלעיל במאמר הנ"ל ביארנו בשיטת הראב"ד

א) בפ"ו דמקואות מ"ו אמרינן גסטרא שבמקוה והטביל בה את הכלים, טהרו מטומאתם, אבל טמאים על גבי כלי חרס, אם היו המים צפים על גביו כל שהן טהורין וכו' ובר"ש כתב וז"ל גסטרא, שפתותיה למעלה מן המים, ואפ"ה כיון דשבר כלי הוא בטלי מימיה אגב מקוה, וכשרים להטביל בה כלים, ע"ג כלי חרס, דאם היתה הגסטרא טמאה נטמאים מים שבתוכה וטמאו את הכלים, אבל אם היו המים צפים ע"ג גסטרא כל שהוא תו לא מקבלי המים טומאה, כיון דמחברי ממש עכ"ל, מפורש כאן בדברי הר"ש דאע"פ שאין שום חיבור מן המים שבתוך הגסטרא למים שבמקוה ואפ"ה אפשר להטביל כלים בתוך הגסטרא שהיא בתוך המקוה, הואיל ושבר כלי הוא, דאז המים שבתוך הגסטרא מתבטלים להמים שבמקוה, ואפילו כשאין שום חיבור מן המים שבגסטרא למים של המקוה, ומתוך דבריו צריך לאמר שהמים שבתוך הגסטרא הוה תלושים, דהא המים שבתוך הגסטרא נטמאו מן הגסטרא הטמאה, ומה"ט כשמטבילים כלי בתוכו אע"פ שנטהר מטומאתו נטמא אה"כ מן המים שבגסטרא, ואם היו המים שבגסטרא מחוברים לקרקע